

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta sekä eräksi siihen liit-
tyviksi laeiksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen perustuslakia. Eduskuntaan perustettaisiin uusi tarkastusvaliokunta yhdistämällä valtioneuvoston tarkastajat ja valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston valvontatoimi. Valtioneuvoston tarkastajat ja valtioneuvoston tarkastajien kanslia lakkautettaisiin. Esityksellä uudistettaisiin valtioneuvoston parlamentaarinen valvontatoimi ja vahvistettaisiin eduskunnan budjettivaltaa.

Uuden tarkastusvaliokunnan tehtävänä olisi huolehtia keskitetysti valtioneuvoston parlamentaarisesta jälkikäteisestä valvonnasta. Valtioneuvoston tarkastusvirasto jatkaisi toimintaansa riippumattomana, ulkoisena valtioneuvoston tarkastajana. Valtiovarainvaliokunnalle kuuluisivat edelleen tulevaisuuteen suuntautuvat valtioneuvoston asiat, kuten valtioneuvoston talousarvio, talousarvioaloitteet ja talousarvioon sidottu lainsäädäntö.

Tarkastusvaliokunta olisi osa eduskunnan valiokuntalaitosta, mutta sen toimintaan liittyisi eräitä erityispiirteitä. Valiokunnan toiminnassa korostuisi omaaloitteisuus siten, että se ottaisi omasta aloitteestaan asioita kä-

sittäväkseen ja toimittaisi merkittävät valvontahavaintonsa koko eduskunnan tietoon täysistunnossa käsiteltävässä valiokunnan mietinnössä. Valtioneuvoston tarkastajien kertomus jäisi uudistuksen myötä pois. Tarkastusvaliokunta käsitelisi eduskunnalle annettavat vuotuiset valtioneuvostoa koskevat kertomukset, mutta valiokunnan omaaloitteinen valvontatoiminta ei kytkeytyisi kiinteästi valvontavuoteen.

Tarkastusvaliokunta olisi kooltaan pienempi kuin muut erikoisvaliokunnat. Valiokunnan sihteeristö olisi kuitenkin tavanomaista laajempi.

Valtioneuvoston tarkastajien lakkauttaminen ja uuden tarkastusvaliokunnan perustaminen edellyttävät perustuslain, eduskunnan työjärjestyksen sekä eräiden muiden lakien ja säädösten muuttamista.

Esitys liittyy valtioneuvoston talousarvioesitykseen vuodelle 2007.

Tarkoitus on, että uusi tarkastusvaliokunta aloittaisi toimintansa vaalikauden 2007-2010 alkaessa. Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan tuolloin.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	5
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	5
Valtiontilintarkastajat	5
Valtiovarainvaliokunta ja valtiontilintarkastajien kertomuksen käsittely	
eduskunnassa	7
Valtiontalouden tarkastusvirasto	7
2.2. Kansainvälinen käytäntö	8
Yleistä.....	8
Euroopan unioni.....	9
Ruotsi	9
Iso-Britannia.....	10
Belgia.....	10
Johtopäätökset.....	10
2.3. Nykytilan arviointi.....	11
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	13
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.....	13
3.2. Keskeiset ehdotukset	13
Tarkastusvaliokunnan perustaminen.....	13
Tarkastusvaliokunnan tehtävät ja toiminta	14
Tarkastusvaliokunnan kokoonpano ja henkilöstö.....	15
4. Esityksen vaikutukset.....	15
4.1. Vaikutukset eduskunnan budjettivaltaan ja eduskuntatyöhön	15
4.2. Taloudelliset vaikutukset	16
4.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan	16
5. Asian valmistelu	17
6. Riippuvuus muista esityksistä	18
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	19
1. Lakiehdotusten perustelut.....	19
1.1. Perustuslaki	19
1.2. Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta	21
1.3. Laki valtiontilintarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista ..	22
1.4. Laki valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta	
tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja.....	22
1.5. Laki valtion liikelaitoksista	23
1.6. Laki valtion vakuusrahastosta	23
1.7. Laki maatalouden interventiorahastosta.....	24
1.8. Muut esitykseen liittyvät lait	24

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	24
3. Voimaantulo.....	24
4. Säättämisjärjestys	25
LAKIEHDOTUKSET	26
Suomen perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta.....	26
valtionalouden tarkastusvirastosta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	27
valtiontilintarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista annetun lain kumoamisesta	27
valtiontilintarkastajien ja valtionalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja annetun lain muuttamisesta.....	28
valtion liikelaitoksista annetun lain 15 §:n muuttamisesta	29
valtion vakuusrahastosta annetun lain 7 ja 18 §:n muuttamisesta.....	29
maatalouden interventiorahastosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta.....	30
arkistolain 1 §:n muuttamisesta	31
valtion virkamieslain 3 ja 65 §:n muuttamisesta	31
turvallisusselvityksistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	32
yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	32
valtion maksuperustelain 1 ja 10 §:n muuttamisesta	33
LIITE.....	34
RINNAKKAISTEKSTIT	34
Suomen perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta.....	34
valtionalouden tarkastusvirastosta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	35
valtiontilintarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista annetun lain kumoamisesta	36
valtiontilintarkastajien ja valtionalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja annetun lain muuttamisesta.....	37
valtion liikelaitoksista annetun lain 15 §:n muuttamisesta	39
valtion vakuusrahastosta annetun lain 7 ja 18 §:n muuttamisesta.....	39
maatalouden interventiorahastosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta.....	41
arkistolain 1 §:n muuttamisesta	41
valtion virkamieslain 3 ja 65 §:n muuttamisesta	42
turvallisusselvityksistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	43
yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	44
valtion maksuperustelain 1 ja 10 §:n muuttamisesta	45

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Keskustelua valtiontalouden parlamentaarisen valvonnan vahvistamisesta on käyty jo pitkään. Keskustelun taustalla ovat viimeaikaiset valtiontalousjärjestelmän muutokset, jotka ovat vaikuttaneet eduskunnan budjettivallan käytön edellytyksiin. Näistä merkittävimpiä on ollut siirtyminen yksityiskohtaisesta resurssiohjauksesta tulosohjaukseen. Sen vaikutuksena ministeriöille ja niiden alaiselle hallinnolle on siirtynyt päätösvaltaa varojen käytössä, mutta valvonta- ja palautejärjestelmä ei ole kuitenkaan kehittynyt vastaavalla tavalla. Eduskunnan budjettivallan kannalta on tärkeää, että eduskunta voi seurata tulostavoitteiden toteutumista. Seurannassa on olennaista saada riittävä, oikeantyyppistä ja laadukasta tietoa tulostavoitteiden toteutumisesta. Kuntien valtiosuuslainsäädäntöä kehitettäessä on vahvistettu kuntien itsehallintoa, mikä on puolestaan vähentänyt eduskunnan mahdollisuuksia välittömään resurssiohjaukseen ja samalla korostanut tarvetta riittävään valvontatietoon. Valtion liiketoiminta on muuttunut kuluneen 15 vuoden aikana merkittävästi, ja muutoksilla on ollut vaikutusta myös eduskunnan budjettivaltaan. Virastojen ja laitosten liiketoiminnan nettobudjetointi on siirtänyt päätösvaltaa hallinnolle. Valtion liikelaitosten ohjauksessa on siirrytty resurssiohjauksesta tulosohjaukseen. Eduskunnan budjettivaltaa on kaventanut selkeästi myös se, että pääosa valtion liikelaitoksista on muodostettu valtion omistamiksi osakeyhtiöiksi. Samansuuntainen vaikutus on ollut talousarvion ulkopuolisen rahastotalouden merkittäväällä kasvulla. Lisäksi Euroopan unionin jäsenyys on merkinnyt käytännössä eduskunnan budjettivallan kaventumista.

Toisaalta niin eduskunnassa kuin valtioneuvossa on eri toimin pyritty vahvistamaan eduskunnan asemaa valtiontaloudellisessa päätöksenteossa. Valtion talousarviosta annettuun lakiin (423/1988) vuonna 2003 tehdyllä muutoksella toteutettu valtion tilinpäätöskertomusuudistus oli merkittävä valtionta-

louden parlamentaarisen valvonnan kannalta. Uusi tilinpäätöskertomus on sisällöltään informatiivisempi ja palvelee aikaisempaa tehokkaammin eduskunnan valvontatointia. Uudistuksen odotetaan yhtenäistävän ja syventävän tuloksellisuuden raportointia. Samassa yhteydessä perustetun valtiovaraincontroller –toiminnon tehtävänä on kehittää edelleen valtiontalouden raportointia ja arviointia. Valtiontalouden suunnittelussa keskeiseksi muodostuneessa kehysohjauksessa on lisätty eduskunnan vaikutusmahdollisuuksia.

Valtiontalouden tarkastusvirasto siirrettiin eduskunnan yhteyteen vuoden 2001 alusta. Tämä on käytännössä parantanut eduskunnan tiedonsaantia, mutta se on myös osaltaan johtanut valtiontilintarkastajien aseman marginalisoitumiseen. Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) eduskuntakäsittelyn yhteydessä eduskunnan valtiovarainvaliokunta totesi, että valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston toiminnassa on päällekkäisyyttä, ja painotti kiinteän yhteistoiminnan merkitystä resurssien tarkoituksenmukaiseksi hyödyntämiseksi (VaVM 10/2000 vp).

Valtiontaloudellisen kertomusmenettelyn ja valtion tilinpäätöksen kehittämistä selvittänyt eduskunnan kertomusmenettelytyöryhmä esitti näkemyksensä muiden ehdotustensa ohella vuonna 2002 valmistuneessa mietinnössään, että pitemmällä aikavälillä selvitetäisiin valtiontilintarkastajien toiminnan kehittämistä erikoisvaliokunnan tapaan toimivaksi tutkinta- ja valvontaorganisaatioksi yhdistämällä valtiontilintarkastajat ja valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston tarkastustoiminnot. Eduskunnan puhemiesneuvosto asetti 1 päivänä lokakuuta 2003 toimikunnan valmistelevaan asiaa. Helmikuussa 2005 valmistuneessa Valtiontalouden parlamentaarinen valvonta –toimikunnan mietinnössä ehdotetaan eduskunnan tarkastusvaliokunnan perustamista. Tämä hallituksen esitys on laadittu toimikunnan mietinnön pohjalta. Esitys liittyy eduskunnan puhe-

miesneuvoston ehdotukseen eduskunnan työjärjestyksen ja eräiden muiden säännösten muuttamisesta.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Valtiontilintarkastajat

Valtiontilintarkastajia koskevat perussäännökset sisältyvät perustuslakiin, eduskunnan työjärjestykseen (40/2000) ja eräisiin muihin lakeihin sekä eduskunnan hyväksymään valtiontilintarkastajien johtosääntöön (745/2000). Perustuslain 90 §:n 1 momentin mukaan eduskunta valvoo valtion talouden hoitoa ja valtion talousarvion noudattamista, ja tätä tehtävää varten eduskunta valitsee keskuudestaan valtiontilintarkastajat. Perustuslain mainitun pykälän 3 momentissa säädetään valtiontilintarkastajien oikeudesta saada viranomaisilta ja muilta valvontansa kohteina olevilta tehtävänsä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot.

Eduskunnan työjärjestyksen 12 §:n mukaan vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä valitaan viisi valtiontilintarkastajaa ja yhtä monta varajäsentä. Valtiontilintarkastajien johtosäännön 1 §:ssä valtiontilintarkastajan toimikausi sidotaan suoraan kansanedustajan toimikauteen eikä valtiontilintarkastajana voi siten toimia henkilö, joka ei enää ole kansanedustaja.

Valtiontilintarkastajien valvonta kohdistuu sekä valtion talousarvioon kuuluvaan valtiontalouteen että sen ulkopuoliseen valtiontalouteen. Valtiontilintarkastajien valvontaan kuuluvat siten valtion virastot ja laitokset, rahastot, valtion liikelaitokset ja teollisuuslaitokset, valtion määräysvallassa olevat osakeyhtiöt, valtionavut ja valtion tukitoimet sekä Suomen ja Euroopan unionin väliset varainsiirrot. Valtiontilintarkastajien johtosäännön 3 §:ssä toimivallan ulkopuolelle on rajattu eduskunnan oma taloudenhoito ja eduskunnan vastattavana olevat rahastot, valtiontalouden tarkastusvirasto, Kansaneläkelaitos ja Suomen Pankki.

Johtosäännön 2 §:n mukaan valvonta kohdistuu sekä valtion taloudenhoidon laillisuuteen että tarkoituksenmukaisuuteen samoin

kuin valtion talousarvion noudattamiseen. Johtosäännön mukaan valtiontilintarkastajien tulee valvonnassaan keskittyä pääasiassa valtiontalouden yleiseen tilaan ja hoitoon sekä sellaisiin kysymyksiin, joiden saattaminen eduskunnan tietoon on perusteltua. Tällä rajauksella korostetaan yhtäältä valtiontilintarkastajien tehtävän perusuunnetta eduskunnalle tietoa hankkivana toimielimenä ja toisaalta valtiontilintarkastajien valvonnan eroja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastustoimintaan nähden.

Valtiontilintarkastajat valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Valtiontilintarkastajat ovat perinteisesti jakautuneet kahteen osastoon, mutta pääosan työstään he tekevät silti kollegiaalisesti yhdessä. He tekevät päätöksensä valtiontilintarkastajien kokouksessa, joka on päätösvaltainen nelijäsenisenä. Kokous on päätösvaltainen myös kolmijäsenisenä, jos paikalla on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja valtiontilintarkastajat ovat päätöksestä yksimielisiä. Valtiontilintarkastajien vuotuisesta palkkiosta säädetään johtosäännön 15 §:ssä, jonka mukaan palkkio on kuudesosa edustajan palkkiosta annetun lain (328/1947) mukaan kansanedustajalle kulloinkin suoritettavasta palkkiosta kaikkine määrävuosikorotuksineen. Puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle maksetaan erityinen lisäpalkkio.

Valtiontilintarkastajien sihteeristönä toimii valtiontilintarkastajien kanslia, jonka toimintaa valvoo valtiontilintarkastajien puheenjohtaja (johtosäännön 12 §). Valtiontilintarkastajat vahvistavat kanslialle työjärjestyksen. Kanslian tehtävänä on avustaa valtiontilintarkastajia valvonnan suunnittelussa, erityisesti valvonta-aiheiden valinnassa, kerätä tietoaineistoa, avustaa valvontakäyntien järjestämisessä sekä laatia kertomusluonnokset valtiontilintarkastajien kokouskäsitteilyä varten. Valtiontilintarkastajien kanslia on eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1197/2003) 2 §:ssä mainittu eduskunnan virasto, jossa ylintä työnantajan päätösvaltaa käyttää eduskunnan kansliatoimikunta virkojen perustamisen ja palkkauksen ehtojen osalta, muutoin valtiontilintarkastajat kollegiona. Valtiontilintarkastajat nimittävät siten kanslian virkamiehet. Kansliassa on nykyisin 15 vakinaista virkamiestä. Kanslian toimintaa johtaa kansliapäällikkö. Kanslia jakautuu

valvontatoimen ja tukipalveluiden vastuualueisiin. Lisäksi kansliapäällikön johdettavana on valtiontilintarkastajien rahoittama tutkimustoiminta.

Eduskunnan työjärjestyksen 12 §:n mukaan valtiontilintarkastajat antavat eduskunnalle vuosittain kertomuksen ja tarvittaessa erillisiä kertomuksia. Käytännössä valvontatoimi keskittyy pitkälti vuosikertomuksen valmisteluun. Kertomuksen valmistelu alkaa syksyn alussa ja päättyy kertomuksen luovutukseen eduskunnan puhemiehelle seuraavan vuoden marraskuussa. Kertomukset ovat viime vuosina olleet laajoja ja sisältäneet kymmeniä eri aihekokonaisuuksia. Valtiontilintarkastajat liittävät jokaiseen aihekokonaisuuteen parlamentaarisen kannanottonsa. Kertomus sisältää laajoja kuvauksia valtionhallinnon ja laajemmin julkishallinnon toimivuudesta ja siinä havaituista ongelmista. Lisäksi kertomuksissa on raportoitu valtiontilintarkastajien tilaamien tutkimusten tuloksista.

Kertomusta on viime vuosina pyritty kehittämään eri tavoin. Hallinnonaloittaisesta tarkastelusta on siirrytty ongelmakohtaisempaan tarkastelutapaan, ja kannanotoilla pyritään yleisempiin ja periaatteellisiin tavoitteisiin. Kertomuksessa on myös luovuttu varainhoitovuosisidonnaisuudesta parempaan ajantasaisuuteen pääsemiseksi. Kertomuksesta on jätetty pois valtion tilinpäätöksen arviointia koskevat osuudet päällekkäisyyden välttämiseksi valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksen kanssa.

Valtiontilintarkastajien valvontatoimeen kuuluvat myös johtosäännön 2 §:n mukaiset käynnit ja tarkastukset eri kohteissa. Valvontakäynnit kohdentuvat ministeriöihin ja erikseen päätettäviin virastoihin ja laitoksiin. Valvontakäynnejä tehdään myös TE-keskusten alueille sekä Suomen edustustoihin ulkomailla. Valvontakäynneillä hankitaan tietoa hallinnon käytännön toimivuudesta ja toiminnan ongelmakohdista. Ministeriökäynneillä keskitytään hallinnonalan yleisiin kysymyksiin ja valtiontilintarkastajien ennalta ilmoittamiin erityiskysymyksiin.

Valtiontilintarkastajien valvontaa palvelevat myös tilaustutkimukset, joita tilataan ulkopuolisina tutkimushankkeina lähinnä yliopistoilta. Tutkimukset ovat valvontatyön suunnittelun apuvälineitä ja valvonnan tausta-aineistoa.

Johtosäännön 13 §:n mukaan valtiontalouden valvonnassa ja valtiontilintarkastajien kanslian hallintoasioissa noudatetaan soveltuvin osin hallintolakia (434/2003). Valtiontilintarkastajien valvonta ei sinänsä ole hallintolaissa tarkoitettua hallintoasian käsitteilyä. Johtosäännön 14 §:n mukaan valtiontilintarkastajien toiminnassa noudatetaan soveltuvin osin myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999). Valtiontilintarkastajien kokoukset ja valvontakäynnit eivät ole julkisia.

Valtiontilintarkastajat voivat johtosäännön 11 §:n mukaan toimia yhteistyössä valtiontalouden tarkastusviraston kanssa. Käytännössä yhteistyö on rajoittunut vuosittaisiin tapaamisiin, joissa varmistetaan, ettei valvontatyö ole päällekkäistä tarkastusviraston tarkastustoiminnan kanssa. Lisäksi tarkastusvirasto toimittaa valtiontilintarkastajille tiedoksi kaikki toiminnantarkastuskertomuksensa samoin kuin tilivirastojen tilintarkastuskertomukset.

Edellä mainittujen säädösten lisäksi valtiontilintarkastajien toimintaa säännellään eräissä muissakin laeissa. Valtiontilintarkastajien eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista annetussa laissa (630/1988) on säännökset valtion tukien saajiin kohdistuvasta valtiontilintarkastajien valvontaoikeudesta ja valtionyhtiöiden toimintaa koskevasta tiedonsaantioikeudesta. Valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) 15 §:n mukaan valtiontilintarkastajat valvovat ja valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa liikelaitosten ja liikelaitoskonsernien toimintaa. Valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja annetussa laissa (353/1995) säädetään mainittujen varainsiirtojen ja niiden käytön valvonnasta ja tarkastuksesta. Laissa on säännökset myös tietojensaanti- ja tarkastusoikeuden toteuttamiseksi tarpeellisesta virka-avusta.

Valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/1992) 7 §:ssä säädetään valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa rahastoa ja sen toimintaa sekä rahoitustuen käyttämistä. Laissa säädetään myös valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta saada virka-apua Rahoitustarkastukselta. Maatalouden interventiorahastosta annetun lain (1206/1994) 8 §:n mukaan rahasto on valti-

ontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksen alainen.

Valtiovarainvaliokunta ja valtiontilintarkastajien kertomuksen käsittely eduskunnassa

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan tehtävät määrittyvät pääpiirteissään perustuslain 83 §:ssä ja eduskunnan työjärjestyksen 59 §:ssä. Tarkemmin tehtävät määritellään puhemiesneuvoston 25 päivänä helmikuuta 2000 hyväksymissä yleisohjeissa erikoisvaliokuntien pääasiallisista tehtävistä. Valtiovarainvaliokunnassa käsiteltäviin asioihin kuuluu valtion talousarvioesityksen ja lisätalousarvioesitysten ohella muun muassa eduskunnan päätös väliaikaisesta talousarviosta, talousarvioaloitteet sekä veroja, maksuja ja muita raha-asioita koskevat lainsäädäntöasiat samoin kuin valtiolainan ottaminen, valtion liikelaitosten lainanottovaltuudet, eräiden valtiontakausten antaminen ja valtionmaaomaisuuden luovuttaminen.

Raha-asioiden ohella valiokunta käsittelee vuotuiset valtiontaloudelliset kertomukset eli valtion tilinpäätöskertomuksen, valtiontilintarkastajien kertomuksen, valtiontalouden tarkastusviraston toimintakertomuksen sekä eduskunnan tilintarkastajien kertomuksen. Kertomukset käsitellään valiokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa. Valtion tilinpäätöskertomus ja valtiontalouden tarkastusviraston toimintakertomus annetaan eduskunnalle nykyisin siten, että niitä voidaan välittömästi hyödyntää talousarvioesityksen käsittelyssä syysistuntokaudella. Valtiontilintarkastajien kertomus puolestaan annetaan eduskunnalle yleensä marras-joulukuussa, ja sitä käsitellään valtiovarainvaliokunnassa vasta keväistuntokaudella.

Valtiontilintarkastajien kertomuksen valmisteleva käsittely hajautetaan usein muillekin valiokunnan jaostoille, mutta hallinto- ja tarkastusjaosto kokoaa kertomuksesta mietintöluonnoksen valiokuntaa varten. Valtiovarainvaliokunta ottaa kertomusta koskevassa mietinnössään kantaa arvionsa mukaan tärkeimpiin esitettyihin seikkoihin. Eduskunnan kannanotoiksi valikoituu siten vain osa valtiontilintarkastajien kertomukseen sisältyvistä, noin 30-40 ehdotuksesta. Vuotta 2002 koskevan kertomuksen käsittelystä lähtien on kuitenkin palattu 1990-luvun alkupuolella

noudatettuun käytäntöön, ja valtiovarainvaliokunnan ehdottama kannanotto sisältää nykyisin kaikki valtiontilintarkastajien kertomuksen ehdotukset (VaVM 1/2004 vp).

Eduskunnan kannanotot (ns. muistutukset) valtiontilintarkastajien kertomuksesta annetaan keväällä hallitukselle niihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten, joihin tehdyt muistutukset ja ehdotukset antavat aiheita. Valtioneuvosto puolestaan toimittaa tiedot toimenpiteistään eduskunnalle annettavan uuden valtion tilinpäätöskertomuksen yhteydessä niin sanottuna tilimuistutuskertomuksena, joka sisältää valtioneuvoston vastaukset myös edellisen tilinpäätöskertomuksen johdosta tehtyihin eduskunnan kannanottoihin. Eduskunta voi halutessaan vielä jatkaa vuoropuhelua pyytämällä lisätietoja tai muuta selvitystä, jos annetut vastaukset antavat siihen aiheita.

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Perustuslain 90 §:n 2 momentin mukaan valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastamista varten eduskunnan yhteydessä on riippumaton valtiontalouden tarkastusvirasto. Perustuslaki myös edellyttää, että tarkastusviraston asemasta ja tehtävistä säädetään tarkemmin lailla. Lisäksi perustuslain 90 §:n 3 momentissa säädetään tarkastusvirastolle samanlainen tiedonsaanti-oikeus kuin valtiontilintarkastajille.

Valtiontalouden tarkastusviraston aseman uudelleenjärjestämisestä päätettiin perustuslakiuudistuksen yhteydessä (PeVM 10/1998 vp). Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta säädettiin vuonna 2000 (676/2000), ja tarkastusvirasto aloitti toimintansa eduskunnan yhteydessä vuoden 2001 alusta. Näin toteutui pitkään valmisteltu tavoite järjestää valtiontalouden ulkoinen tarkastus riippumattomalle pohjalle.

Perustuslain 90 § määrittelee valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastustoimen kohdentumisen samantyyppisillä sanamuodoilla, ”valtion taloudenhoito ja valtion talousarvion noudattaminen”. Tehtävien erona on kuitenkin perustuslain sanamuodon mukaan se, että valtiontilintarkastajien tehtävänä on ”valvonta” ja valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä puolestaan ”tarkastus”. Tarkastusviraston toiminnan

pääasiallinen ero valtiontilintarkastajiin nähden perustuu tarkastusviraston asemaan ulkoisena riippumattomana tarkastajana. Tarkastusviraston tarkastustehtävään kuuluu tilintarkastus ja toiminnantarkastus. Valtiontilintarkastajat toimivat tehtävässään parlamentaariselta pohjalta ja keskittyvät toiminnassaan pääasiassa valtiontalouden yleiseen tilaan ja hoitoon sekä sellaisiin kysymyksiin, joiden saattaminen eduskunnan tietoon on perusteltua.

Tarkastusvirastoa johtaa pääjohtaja, jonka eduskunta valitsee eduskunnan työjärjestyksen 16 §:n 3 momentissa säädetyin menettelyin. Tarkastusviraston tehtävät ja toimivallan rajat määräytyvät valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 1 §:ssä, jonka mukaan tarkastusviraston tehtävänä on tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista. Lisäksi laissa on rajattu tarkastusoikeuden ulkopuolelle – samoin kuin valtiontilintarkastajienkin osalta – eduskunnan taloudenhoito, eduskunnan vastattavana olevat rahastot, Suomen Pankki ja Kansaneläkelaitos. Laissa säädetään myös tarkastusviraston tiedonsaantioikeudesta ja sen maksuttomuudesta. Lisäksi erityislainsäädännössä on säännöksiä tarkastusviraston tarkastusoikeudesta.

Tarkastusviraston tarkastustoimintaan kuuluvat sekä tilintarkastus että toiminnantarkastus. Tilintarkastus on vuotuista ja kohdistuu kaikkiin valtion tilinpäätösvelvollisiin virastoihin ja laitoksiin. Tilintarkastuksen tehtävänä on varmistaa, että valtion talousarviota ja sen soveltamiseen liittyvää lainsäädäntöä noudatetaan ja että valtion tilinpäätöksen ja tilivirastojen tilinpäätösten oikeiden ja riittävien tietojen vaatimus toteutuu. Toiminnantarkastus on puolestaan kertaluonteista ja kohdistuu useita toimijoita käsittäviin tehtäväalueisiin, hallintoa läpäiseviin toimintoihin ja tietyn hallintolohkon, viranomaisen tai valtionavun saajan hoitamaan rajattuun tehtävään samoin kuin talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin, liikelaitoksiin ja valtionyhtiöihin. Toiminnantarkastuksessa pyritään havaitsemaan hallinnon tuloksellisuuden merkittävät puutteet ja ongelmat sekä niiden syyt ja antamaan niistä tietoa päätöksentekijöille taloudenhoidon ohjausta varten.

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun

lain 6 §:n mukaan virasto antaa eduskunnalle vuosittain syyskuun loppuun mennessä kertomuksen toiminnastaan. Kertomus sisältää tiedot tilintarkastuksen ja toiminnantarkastuksen keskeisistä tuloksista. Tarkastusviraston kertomusta uudistettiin valtion tilinpäätöskertomusuudistuksen vuoksi siten, että tarkastusvirasto antaa nykyisin valtion tilinpäätöstä koskevan tilintarkastuskertomuksen toimintakertomuksensa yhteydessä. Tarvittaessa virasto voi antaa eduskunnalle myös erilliskertomuksia. Tällainen erilliskertomus on edellä mainitun valtiontilinpäätöksestä annetun tilintarkastuskertomuksen lisäksi tähän mennessä annettu vain kerran, ja se koski valtion liikelaitosten toiminnan tarkastusta (K 8/2002 vp). Käytännössä tarkastusvirasto toimittaa kuitenkin kaikki toiminnantarkastuskertomuksensa ja vuosittaiset tilivirastojen tilintarkastuskertomukset kansanedustajille ja valtiovarainvaliokunnalle. Tarkastusvirasto antaa kaikki tarkastuskertomukset tiedoksi ja tarvittavia toimenpiteitä varten tarkastetulle ja sille ministeriölle, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, sekä tiedoksi valtiontilintarkastajille ja valtiovarainministeriölle. Tarkastetun ja sen ministeriön, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, on ilmoitettava tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin tarkastuskertomuksessa esitettyjen huomautusten johdosta on ryhdytty.

2.2. Kansainvälinen käytäntö

Yleistä

Valtiontalouden ulkoisen tarkastuksen ja valvonnan järjestelmät vaihtelevat melko paljon eri maissa. Yhdistyneisiin Kansakuntiin tai sen erityisjärjestöihin kuuluvien maiden ylimpien tarkastuselinten järjestö (INTOSAI) on suosituksissaan korostanut ulkoisen tarkastuksen riippumattomuuden ja itsenäisyyden turvaamista. Voidaankin arvioida, että valvonta- ja tarkastusjärjestelmä perustuu ehkä yleisimmin parlamentin yhteydessä tai alaisuudessa toimivan riippumattoman valtiontalouden valvontatoimielimen varaan.

Vain muutamissa läntisen Euroopan maissa on erityinen parlamentaarinen valtiontalouden valvonnan toimielin riippumattoman tai valtionhallinnon yhteyteen järjestetyn val-

vontaelimen rinnalla. Tällainen järjestelmä on ollut tyypillisesti Pohjoismaissa, joista niin Ruotsissa, Tanskassa, Norjassa kuin Suomessakin on ollut tai on valtioneuvoston tarkastajainstituutio. Myös Isossa-Britanniassa on vahva parlamentaarinen valtiontalouden valvontaelin, parlamentin alahuoneen tarkastusvaliokunta. Tämä vertaileva selvitys kohdistuu pääosin juuri näihin maihin. Lisäksi selvitetään Euroopan unionin talouden valvontajärjestelmää.

Euroopan unioni

Euroopan unionin talouden valvontajärjestelmä rakentuu kahden keskeisen toimielimen, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen ja Euroopan parlamentin talousarvion valvontavaliokunnan, varaan. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen asema perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 246-248 artiklaan. Tilintarkastustuomioistuin on asemaltaan riippumaton, ja sen tehtävänä perussopimuksen mukaan on tarkastaa yhteisön kaikkien tulojen ja menojen laillisuus ja asianmukaisuus sekä arvioida, onko varainhoito ollut moitteetonta. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa unionin tuloja ja menoja käsittelevien elinten tiliasiakirjat sekä tekee tarkastuskäyntejä. Nimestään huolimatta tilintarkastustuomioistuin ei toimi tuomioistuimen vaan tarkastusviraston tapaan. Sillä ei ole tuomiovaltaa eikä se tutki väärinkäytöksiä, vaan siirtää mahdolliset väärinkäytösepäilyt Euroopan petostentorjuntavirastolle.

Tilintarkastustuomioistuimessa on yksi jäsenen kustakin jäsenvaltiosta. Neuvosto nimittää jäsenet kuudeksi vuodeksi kerrallaan kuultuaan Euroopan parlamenttia. Valinta perustuu ehdokkaiden pätevyyteen ja riippumattomuuteen. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet ovat kotimaassaan kuuluneet tilintarkastuseliimiin tai ovat muutoin erityisen päteviä tehtävään.

Tilintarkastustuomioistuin antaa vuosittain kertomuksen unionin varainhoidosta sekä tarpeen mukaan erityiskertomuksia. Vuosikertomus toimitetaan kaikille toimielimille, ja se käsitellään Euroopan parlamentissa. Unionin varainhoitojärjestelmä perustuu komission erityiseen vastuuttamiseen siten, että Euroopan parlamentti päättää vuosittain nimenomaisesti komissiolle myönnettävästä,

menomaisesti komissiolle myönnettävästä, talousarvion toteuttamista koskevasta vastuuvapaudesta. Tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa esitetyillä huomautuksilla on suuri merkitys parlamentin päättäessä vastuuvapaudesta.

Euroopan parlamentissa unionin varainhoitoa koskevia asioita käsittelevät lähinnä talousarviovaliokunta ja talousarvion valvontavaliokunta. Talousarvion valvontavaliokunnan pääasiallinen tehtävä on komission vastuuvapautta koskevan parlamentin päätöksen valmistelu. Tässä tarkoituksessa valiokunta käsittelee tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen ja erityiskertomukset sekä saa Euroopan petostentorjuntavirastolta säännöllisesti tietoja tutkittavina olevista tapauksista. Talousarvion valvontavaliokunta toimii läheisessä yhteistyössä talousarviovaliokunnan kanssa sekä pyytää lausuntoja muilta parlamentin valiokunnilta. Talousarvion valvontavaliokunta kuulee myös ulkopuolisia asiantuntijoita ja tilaa säännöllisesti tutkimuksia ulkopuolisilta tahoilta. Valiokunta toimii esittelyjärjestelmän pohjalta kuten muutkin Euroopan parlamentin valiokunnat, eli valiokuntien jäsenet valmistelevat valiokunnan mietinnöt ja lausunnot. Valiokuntaa avustaa virkamiessihteeristö, jonka tehtävät vastaavat kansallisen parlamentin valiokunnan virkamiestön tehtäviä.

Ruotsi

Ruotsin tarkastusjärjestelmä oli vuoteen 2003 asti järjestetty pääpiirteiltään samalla tavoin kuin Suomessa ennen vuonna 2001 tapahtunutta valtionalouden tarkastusviraston siirtoa eduskunnan yhteyteen. Parlamentarisesta valtionalouden valvonnasta huolehtivat Ruotsissa valtiopäivien keskuudessaan valitsevat 12 valtioneuvoston tarkastajaa (*riksdagens revisorer*). Käytännössä valtioneuvoston tarkastajat harjoittivat niin sanottua toiminnantarkastusta, ja apunaan heillä oli noin 30 hengen kanslia. Lisäksi he käyttivät työssään ulkopuolisia asiantuntijoita ja konsultteja. Valtioneuvoston tarkastajat vastasivat myös hallituksen ja ministeriöiden (*Regeringskansliet*) vuosittain tarkastuksesta, joka käytännössä tilattiin auktorisoidulta tilintarkastusyhteisöltä. Hallituksen yhteydessä toimiva tarkastusvirasto (*Riksrevisionsverket*) vastasi valti-

ontalouden tarkastuksesta huolehtien viranomaisten vuositilintarkastuksesta sekä toiminnantarkastuksesta lukuun ottamatta hallitusta ja ministeriöitä.

Vuonna 2003 Ruotsissa perustettiin uusi itsenäinen tarkastusviranomaisena, Valtiontilintarkastus (*Riksrevisionen*). Valtiontilintarkastajat ja hallituksen yhteydessä toiminut tarkastusvirasto lakkautettiin. Uudistuksen tavoitteena oli vahvistaa tarkastuksen itsenäisyyttä. Uusi Valtiontilintarkastus on valtiopäivien alainen viranomaisena, jonka tehtävänä on tarkastaa valtion toimintaa. Virastoa johtavat kolme valtiopäivien valitsemaa virkamiesjohtajaa (*Riksrevisorer*), jotka päättävät yhdessä vastuualueistaan ja vastaavat omista toimialoistaan itsenäisesti. Valtiopäivät valitsevat virastolle myös johtokunnan, joka valvoo valtiopäivien puolesta viraston toimintaa. Johtokunnan tehtävänä on seurata tarkastustoimintaa, tehdä esityksiä valtiopäiville viraston tarkastuskertomusten johdosta sekä tehdä ehdotus viraston talousarviosta. Johtokunnan valvonta ei saa vaarantaa Valtiontilintarkastuksen tarkastustoiminnan itsenäisyyttä.

Valtiontilintarkastus antaa vuosittain toimintakertomuksen hallitukselle ja valtiopäiville. Vuosikertomuksen lisäksi virasto antaa hallitukselle kertomukset yksittäisistä toiminnantarkastuksista ja tilintarkastuksista. Lisäksi virasto antaa hallitukselle ja valtiopäiville kertomuksen valtion tilinpäätöksestä.

Iso-Britannia

Ison-Britannian valtiontalouden tarkastusjärjestelmästä vastaavat parlamentin alahuoneen tarkastusvaliokunta (*Public Accounts Committee*) ja tarkastusvirasto (*National Audit Office*).

Tarkastusvirasto on hallituksesta ja parlamentista riippumaton virasto, joka perustettiin vuonna 1984. Uudistuksen tavoitteena oli taata tarkastuksen riippumattomuus toimeenpanovallasta, jonka alaisuudessa aikaisempi tarkastusvirasto (*Exchequer and Audit Department*) toimi. Uudistuksen myötä viraston pääjohtaja (*Comptroller and Auditor General*) siirtyi parlamentin alahuoneen virkamieheksi, joten viraston asema on tietyllä tavalla järjestetty parlamentin yhteyteen. Viraston

pääjohtajan nimittää kuningatar pääministerin ja parlamentin tarkastusvaliokunnan puheenjohtajan esityksestä. Pääjohtaja valitsee viraston muun henkilöstön.

Virasto huolehtii sekä valtionhallinnon tilintarkastuksesta että toiminnantarkastuksesta. Pääjohtaja on asemaltaan riippumaton ja päättää itsenäisesti tarkastuksen suuntaamisesta. Hänen tulee kuitenkin vuosittain neuvotella alahuoneen tarkastusvaliokunnan kanssa tarkastussuunnitelmasta. Valiokunta voi myös pyytää virastoa tekemään erityistutkimuksia. Tilintarkastuksen lisäksi virasto laatii vuosittain 40-50 toiminnantarkastusraporttia.

Parlamentin alahuoneen tarkastusvaliokunta käsittelee tarkastusviraston raportit, kuulee asiantuntijoita ja virastojen edustajia sekä laatii asiasta lausunnon suosituksineen alahuoneelle. Tarkastusviraston raportit muodostavat tarkastusvaliokunnan työn perustan. Tarkastusvaliokunnassa on 15 jäsentä ja sen puheenjohtajaksi valitaan perinteisesti opposition edustaja.

Belgia

Belgian valtiontalouden tarkastusjärjestelmä pohjautuu ranskalaistyyppiseen tilituomioistuin-perinteeseen. Tarkastuksesta vastaa parlamentin alaisuudessa toimiva tarkastusvirasto, jolla on oikeus käyttää finanssioikeudellista tuomiovaltaa ja määrätä seuraamuksia tilivelvollisille virkamiehille. Virastoa johtaa 12-jäseninen neuvosto, jonka parlamentti valitsee kuuden vuoden toimikaudeksi. Virasto päättää itse muun henkilöstön valitsemisesta.

Tarkastusviraston tarkastus on pääosin laillisuustarkastusta. Kansainvälisesti yleisimmistä järjestelmistä poiketen se osallistuu myös ennakkolliseen finanssivalvontaan. Virasto raportoi tarkastuksistaan säännöllisesti parlamentille ja antaa parlamentille myös vuosikertomuksensa. Tarkastusviraston raportit käsitellään parlamentin budjettivaliokunnassa, joka valmistelee parlamentin kannanotot tarkastustulosten pohjalta.

Johtopäätökset

Vertailevat tiedot muiden maiden valvontajärjestelmistä eivät sinänsä tue yhtä yksittäis-

tä mallia tehokkaan ja toimivan parlamentaarisen valvonnan järjestämiseksi. Huomionarvoista toisaalta on, että perinteinen pohjoismainen malli on nyt muuttumassa Ruotsin lakkautettua valtiontilintarkastajainstituutiossa. Ruotsissa on päädytty erilaiseen organisaatoratkaisuun kuin mitä tässä esityksessä ehdotetaan. Nyt ehdotettua järjestelmää lähimpänä ovat Ison-Britannian ja Euroopan unionin järjestelmät, jotka molemmat perustuvat riippumattomaan tarkastusviranomaiseen ja vahvaan, parlamentaariseen toimielimeen, joka on osa parlamentin valiokuntalaitosta.

2.3. Nykytilan arviointi

Valtiontilintarkastajien valvontatoimi on säilynyt lähtökohdiltaan lähes ennallaan perustamisestaan lähtien. Valvonnan voimavaroja on kuitenkin ajan myötä vahvistettu ja työskentelytapoja kehitetty. Valtiontilintarkastajien valvontatoimi keskittyy silti edelleen eduskunnalle annettavan vuotuisen kertomuksen laadintaan.

Valtiontalouden valvonnan toimintaympäristössä on sitä vastoin tapahtunut merkittäviä muutoksia, jotka ovat kaventaneet eduskunnan budjettivaltaa. Tärkeimpiä näistä muutoksista ovat talousarvion yleispiirittäminen, talousarvion ulkopuolisen valtiontalouden kasvu, valtionhallinnon siirtyminen tulosoikeuteen, valtion toimintojen liikelaistaminen ja yhtiöittäminen sekä kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Muutokset asettavat uusia vaatimuksia myös valtiontalouden parlamentaariselle valvonnalle. Valvonnan merkitys on aikaisemmasta korostunut, samoin myös toiminnan tuloksellisuutta koskevan tiedonsaannin ja toimeenpanovallan tilivelvollisuuden merkitys. Eduskunnan budjettivallan käytön edellytyksiä onkin pyritty eri tavoin vahvistamaan muun muassa kehittämällä valtiontalouden valvontaa ja jälkikäteisraportointia.

Valtiontalouden tarkastusviraston siirto eduskunnan yhteyteen vuoden 2001 alusta on käytännössä parantanut eduskunnan tiedonsaantia. Tarkastusviraston toimintakertomusta on kehitetty sisällöllisesti vastaamaan paremmin eduskunnan tiedontarpeita. Toisaalta tarkastusviraston siirto on osaltaan johtanut

valtiontilintarkastajien aseman marginalisointumiseen. Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain eduskuntakäsittelyn yhteydessä valtiovarainvaliokunta totesi, että valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston toiminnassa on päällekkäisyyttä, ja painotti kiinteän yhteistoiminnan merkitystä resurssien tarkoituksenmukaiseksi hyödyntämiseksi (VaVM 10/2000 vp). Valvonnan päällekkäisyys kohdistuu valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastukseen, jonka osalta tarkastusvirasto ja valtiontilintarkastajat ovat sovittaneet valvontakohteiden valintaa yhteen siten, että merkittävältä päällekkäisyydeltä on käytännössä vältytty.

Toimintojen päällekkäisyyttä esiintyy myös valtiovarainvaliokunnan kanssa. Päällekkäisyys liittyy valtiontilintarkastajien vuotuisen kertomukseen, joka käsitellään kahdessa parlamentaarista valvontaa hoitavassa toimielimessä, ensin valtiontilintarkastajien piirissä ja sitten valtiovarainvaliokunnassa. Käytännössä päällekkäisyys vielä korostuu, sillä valtiontilintarkastajiksi valitut edustajat toimivat usein myös valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston jäseninä. Kertomuksen käsittely kahteen kertaan parlamentaarisessa toimielimessä pidentää prosessia ja vähentää valvontatiedon ajantasaisuutta. Tilintarkastajien kertomusmenettelyyn yleisestikin sisältyvä aikaviive heikentää valvontahavaintojen ajantasaisuutta eikä tätä ole kyetty korjaamaan pelkästään irrottamalla kertomusvarainhoitovuosisidonnaisuudesta.

Valtiontilintarkastajien valvontatoimen marginalisointumiseen on vaikuttanut myös se, ettei valvontatoimella ole kiinteää yhteyttä valtion talousarviota koskevaan päätöksentekoon. Valtiontilintarkastajien kertomuksen etäinen yhteys talousarviomenettelyyn johtuu sekä aikataulullisista että sisällöllisistä syistä. Valtiontilintarkastajien kertomus valmistuu marras-joulukuussa ja se käsitellään valtiovarainvaliokunnassa vasta kevätestuntokaudeksi. Tilintarkastajien kertomus sisältää runsaasti tietoa hallinnon toiminnasta ja tarjoaa eduskunnalle tältä osin hyvän tietolähteen, mutta siinä ei keskitytä arvioimaan talousarvion toteutumista tai vaikuttavuutta eduskunnan budjettivaltaa tukevalla tavalla. Nykyinen valtiontalousjärjestelmä vaatii parlamentaariselta valvontatoimelta juuri toiminnan tuloksellisuuden ja talousarvion vaikuttavuuden

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on vahvistaa eduskunnan budjettivaltaa syventämällä valtiontalouden parlamentaarista valvontaa ja suuntaamalla sitä uudella tavalla. Tavoitteena on, että eduskunta voisi käyttää sille perustuslaissa osoitettua budjettivaltaa täysimääräisesti hallinnon ohjaamiseksi ja valvomiseksi. Nykyinen parlamentaarinen valvonta ei tue riittävän tehokkaalla tavalla eduskunnan valtiontaloudellista päätöksentekoa, tavoitteiden asettamista ja niiden toteutumisen seuraamista.

Esityksellä pyritään myös suuntaamaan parlamentaarista valvontaa uudelleen tavalla, jossa otetaan nykyistä paremmin huomioon valtiontalouden tarkastusviraston siirtyminen eduskunnan yhteyteen ja tarkastusviraston toiminta riippumattomana, ulkoisena tarkastajana. Tarkoituksena on välttää rakenteellista päällekkäisyyttä parlamentaarisen valvonnan ja tarkastusviraston harjoittaman tarkastuksen välillä sekä ylipäänsä selkeyttää valtiontalouden valvonnan eri osapuolten asema ja tehtävät.

Tavoitteena on myös kehittää eduskunnan toimintaa ja parlamentaarista valvontatoimintaa vastaamaan paremmin hallituksen tehostuneen tilivelvollisuuden ja uuden tilinpäätöskertomuksen vaatimuksia. Tilinpäätöskertomukseen sisältyvän tiedon arviointi ja johtopäätösten tekeminen talousarvioprosessin aikataulun edellyttämällä tavalla asettaa uudenlaisia vaatimuksia parlamentaarille valvonalle. Parlamentaarisen valvonnan painopisteen tulisikin siirtyä aikaisempaa vahvemmin valtionhallinnon tuloksellisuuden ja vaikutavuuden arviointiin sekä talousarviota koskevan päätöksenteon palvelemiseen.

Esityksellä pyritään parantamaan valvontatoimen ajankohtaisuutta ja nopeaa reagointikykyä sekä vahvistamaan valvonnan parlamentaarisuutta, kansanedustajavetoisuutta. Tämä tapahtuu irtautumalla vuotuisen valvontakertomuksen laatimisesta ja käsittelystä sekä kytkemällä ja keskittämällä valvonta aikaisempaa vahvemmin eduskunnan valiokuntalaitokseen. Tärkeää on kuitenkin järjes-

tää valvontatoimi valiokuntalaitoksessa siten, ettei valvontatyö perustu vain eduskunnalle annettujen hallituksen kertomusten ja muiden kertomusten käsittelyyn, vaan että valvontatyössä korostuisi oma-aloitteinen toiminta.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Tarkastusvaliokunnan perustaminen

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi parlamentaarinen valtiontalouden valvontatoimi siten, että eduskuntaan perustetaan uusi tarkastusvaliokunta yhdistämällä valtioneilintarkastajien ja valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston valvontatoimi. Valtioneilintarkastajat ja valtioneilintarkastajien kanslia lakkautettaisiin.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perustuslain 35 ja 90 §:ää. Perustuslain 35 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi uudesta tarkastusvaliokunnasta suuren valiokunnan, perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan ohella. Perustuslain 90 §:ssä säädettäisiin tarkastusvaliokunnan tehtävästä valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen valvonnassa. Valiokunnan tulisi saattaa eduskunnan tietoon merkittävät valvontahavaintonsa. Lisäksi perustuslain 90 §:ssä säädettäisiin valiokunnan tiedonsaantioikeudesta. Valtiontalouden valvonta on keskeinen osa eduskunnan budjettivaltaa. Tämän vuoksi sen järjestämistä koskevat perusratkaisut kuuluvat perustuslaissa säädettäviin asioihin. Nykyisin perustuslain 90 §:ssä säädetään valtioneilintarkastajista ja valtiontalouden tarkastusvirastosta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi tarkistettaviksi eräitä muita lakeja, joissa nykyisin mainitaan valtioneilintarkastajat. Esitys liittyy puhemiesneuvoston ehdotukseen, joka sisältää muutosehdotukset eräisiin eduskunnan sisäisiin säännöksiin.

Uudistuksella selkeytettäisiin vastuunjakoa valtiontalouden valvonnassa eri osapuolten välillä. Uuden tarkastusvaliokunnan tehtävänä olisi huolehtia keskitetysti valtiontalouden parlamentaarisesta jälkikäteisestä valvonnasta. Nykyisin nämä tehtävät kuuluvat valtioneilintarkastajille ja valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostolle. Valtiontalouden tarkastusvirasto jatkaisi edelleen toimintaansa riippumattomana, ulkoisena valtionta-

louden tarkastajana. Tarkastusviraston vuotuinen toimintakertomus, tilintarkastuskertomus valtion tilinpäätöksestä ja mahdolliset erilliskertomukset tarjoaisivat tarkastusvaliokunnalle tietoa valtion taloudenhoidon laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointia varten. Valtioneuvostolla olisi puolestaan vastuu hallinnon sisäisestä valtiontalouden valvonnasta ja sisäisen tarkastuksen järjestämisestä. Valtiovarainvaliokunnan tehtävät rajoituisivat tulevaisuuteen suuntautuviin valtiontalousasioihin, kuten valtiontalouden kehysasiakirjojen, valtion talousarvion, talousarvioaloitteiden ja talousarvioon sidotun lainsäädännön käsittelyyn. Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaosto lakkautettaisiin.

Tarkastusvaliokunta olisi osa eduskunnan valiokuntalaitosta. Näin järjestettynä valvontahavainnot saataisiin eduskunnan tietoon ja käsiteltäviksi joutuisasti sekä ilman nykyistä käsittelyn päällekkäisyyttä. Valiokuntapohjainen toimintamalli tukisi myös valvontatoimen parlamentaarisuutta, toiminnan kansanedustajajohtoista luonnetta.

Seuraavassa selvitetään lyhyesti tarkastusvaliokunnan tehtäviä ja toimintaa. Seikkaperäisempi selvitys asiasta sisältyy edellä mainittuun eduskunnan puhemiesneuvoston ehdotukseen.

Tarkastusvaliokunnan tehtävät ja toiminta

Tarkastusvaliokunnan toimintaan liittyisi eräitä muista valiokunnista poikkeavia piirteitä. Valiokunnan tehtävä valtiontalouden valvojana merkitsisi sitä, ettei valiokunta käsittelee hallituksen esityksiä siinä määrin kuin muut erikoisvaliokunnat. Valiokunnan toiminnassa korostuisi oma-aloitteisuus siten, että se ottaisi omasta aloitteestaan asioita käsiteltäväkseen ja toimittaisi merkittävät valvontahavainnotsa valiokunnan mietintönä koko eduskunnan tietoon täysistunnossa käsiteltäviksi. Muilla eduskunnan valiokunnalla ei ole tällaista oikeutta. Tarkastusvaliokunnan mietinnöt sisältäisivät kannanottoehdotuksia täysistunnon päätettäväksi. Mietinnöt voisivat kohdentua ajankohtaisiin valvontaiheisiin, jolloin valiokunnan valvontahavainnot ja päätösehdotukset voitaisiin saattaa nopeasti eduskunnan tietoon ja päätettäväksi. Kyse tulisi kuitenkin olla merkittävistä val-

vontahavainnoista, joiden saattaminen eduskunnan tietoon on tarpeen. Valtiontilintarkastajien vuotuinen kertomus jäisi uudistuksen myötä pois.

Tarkastusvaliokunnan tehtävänä olisi perustuslain 90 §:n mukaan valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen valvonta samalla tavoin kuin nykyisin valtiontilintarkastajien tehtävänä on. Tarkastusvaliokunnan valvonnan kohteet määräytyisivät kuitenkin osittain eri tavoin kuin nykyisin valtiontilintarkastajien kohdalla, sillä valiokunnan toimialaan kuuluisivat myös eduskunnan oma taloudenhoito ja valtiontalouden tarkastusvirasto. Valiokunnan edellä kuvatun oma-aloitteisen toiminnan tueksi perustuslain 90 §:ssä säädettäisiin lisäksi merkittävien valvontahavaintojen saattamisesta eduskunnan tietoon. Valiokunnan toimiala määriteltäisiin tarkemmin eduskunnan puhemiesneuvoston hyväksymissä yleisohjeissa erikoisvaliokuntien pääasiallisista tehtävistä.

Valiokunta voisi valvontatoimessaan teetää oma-aloitteisesti selvityksiä, pyytää valtioneuvostolta tai ministeriöiltä selvityksiä sekä kuulla asiaan osallisia ja asiantuntijoita. Valiokunta voisi tilata ulkopuolisia tutkimuksia päättämistään aiheista, mihin valiokunnalle varattaisiin erillinen tutkimustoiminnan määräraha. Valvontaa varten valiokunnalla olisi myös muita valiokuntia laajemmat tiedonsaantioikeudet, jotka turvattaisiin perustuslain 90 §:ssä vastaavalla tavalla kuin nykyisin valtiontilintarkastajien tiedonsaantioikeudet. Tämä tiedonsaantioikeus kattaisi kaikki valvontatehtävän hoitamisen kannalta tarvittavat, salassa pidettävätkin tiedot niin valvonnan kohteina olevilta viranomaisilta kuin yksityisiltäkin tahoilta. Tarkastusvaliokunta voisi myös tehdä valvontakäyntejä valtiontalouden valvonnan piiriin kuuluviin kohteisiin samalla tavoin kuin nykyisin valtiontilintarkastajat. Valvontakäynnit eivät olisi luonteeltaan tarkastuskäyntejä, vaan keskusteluun ja tietojenvaihtoon liittyviä tapaamisia kuten valtiontilintarkastajienkin valvontakäynnit nykyisin. Valtiontalouden varsinaisesta tarkastustoiminnasta huolehtisivat edelleen valtiontalouden tarkastusvirasto ja valtionhallinnon sisäisestä tarkastuksesta vastaavat tahot.

Oma-aloitteisen valvontatoimen ohella tarkastusvaliokunnan tehtäviin kuuluisi valtion-

taloudellisten kertomusten käsittely. Tällaisia kertomuksia ovat valtion tilinpäätöskertomus, valtiontalouden tarkastusviraston toimintakertomus ja siihen sisältyvä tilintarkastuskertomus valtion tilinpäätöksen tarkastuksesta sekä eduskunnan tilintarkastajien kertomus. Uudistetut kertomukset sisältävät aikaisempaa syvällisempää tietoa toiminnan tuloksellisuudesta. Tiedot ovat myös ajallisesti eduskunnan käytettävissä siten, että niitä voitaisiin hyödyntää valtion talousarviota koskevassa päätöksenteossa tarkastusvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan keskinäisen lausuntomenettelyn avulla. Näin valvontatoimi palvelisi nykyistä paremmin talousarviota koskevaa päätöksentekoa. Valvontatoimessa painottuisi myös aikaisempaa enemmän valtionhallinnon tuloksellisuuden arviointi.

Tarkastusvaliokunnan toiminnan kohdentuminen ja toimintatavat poikkeaisivat siten nykyisestä valtiontilintarkastajien työstä. Tämä johtuisi osittain tarkastusvaliokunnan asemasta osana valiokuntalaitosta, mutta osittain myös tavoitteesta suunnata valvontatoimintaa uudella tavalla. Luopuminen laajan, vuotuisen kertomuksen laatimisesta ja valiokunnan mahdollisuus saattaa valvontahavaintonsa välittömästi eduskunnan käsiteltäväksi lisääisivät valvontatiedon ajantasaisuutta. Valvontatoimen yhteys valtion talousarviota koskevaan päätöksentekoon läheneisi, ja valvonnassa painottuisi aikaisempaa vahvemmin toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointi.

Tarkastusvaliokunnan kokoonpano ja henkilöstö

Tarkastusvaliokunta poikkeaisi muista valiokunnista jäsen- ja henkilöstömäärältään. Tarkastusvaliokunta olisi jäsenistöltään pienempi kuin muut erikoisvaliokunnat. Tarkoituksena on, että valiokunnassa olisi perustuslain 35 §:n 2 momentin edellyttämä pysyvän valiokunnan vähimmäisjäsenmäärä eli yksitoista jäsentä. Näin varmistettaisiin poliittisen suhteellisuuden riittävä toteutuminen valiokunnan kokoonpanossa, mutta huolehdittaisiin samalla valvontatoimen erityisluonteen ja toiminnan käytännön sujuvuuden asettamista vaatimuksista, jotka valiokunnan suppea jäsenmäärä täyttäisi parhaiten.

Valtiontalouden valvontatehtävän hoito edellyttää, että tarkastusvaliokunnalla on muita valiokuntia vahvemmat henkilöstöresurssit. Erikoisvaliokuntien sihteeristön koko on nykyisin yksi tai kaksi valiokuntaneuvosta, osastosihteeri sekä toisen valiokunnan kanssa yhteinen valiokunta-avustaja. Tarkoituksena on, että tarkastusvaliokunnalla olisi nykyisiä erikoisvaliokuntia suurempi henkilöstö.

Valtiontalouden parlamentaarista valvonnasta vastaavan valiokunnan nimeksi ehdotetaan tarkastusvaliokunta. Valiokunnan tehtävä on luonteeltaan valvontaa, ei tarkastusta. Valvontatehtävästä säädettäisiin myös perustuslain 90 §:n 1 momentissa erotuksena saman pykälän 2 momentissa säädetylle valtiontalouden tarkastusviraston tarkastustehtävälle. Tarkastusvaliokuntaa vastaava nimi esiintyy kansainvälisessä käytännössä vastaavilla parlamentin toimielimillä. Vaihtoehtoinen nimi valvontavalioikunta ei myöskään selkeästi kuvaisi valiokunnan toimialaa.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Vaikutukset eduskunnan budjettivaltaan ja eduskuntatyöhön

Esityksellä uudistetaan valtiontalouden parlamentaarinen valvontajärjestelmä siten, että valvontatoimi voisi nykyistä paremmin vastata valtiontalousjärjestelmän viimeaikaisiin muutoksiin. Uudistettu parlamentaarinen valvontajärjestelmä vahvistaisi eduskunnan budjettivaltaa. Valvontatoimi kytkeytyisi menettelyiltään ja sisällöltään nykyistä läheisemmin eduskunnan talousarviopäätöksentekoon tarjoamalla tietoa ja arvioita toiminnan tuloksellisuudesta ja vaikutuksista.

Esitys poistaisi tarpeettomia päällekkäisiä käsittelyjä ja toimintoja eduskuntatyössä. Valtiontilintarkastajien lakkauttaminen ja uuden tarkastusvaliokunnan perustaminen merkitsisi käytännössä sitä, ettei parlamentaarisen valvonnan kertomuksia tarvitsisi käsitellä eduskunnassa päällekkäisesti useampaan kertaan kuten valtiontilintarkastajien kertomus nykyisin käsitellään. Tämä tehostaisi eduskuntatyötä. Esitys myös lisäisi eduskunnan saaman valvontatiedon ajantasaisuutta, kun tieto välittyisi suoraan val-

vontatehtävää hoitavalta valiokunnalta täysistunnolle, mikä osaltaan vahvistaisi eduskunnan budjettivaltaa. Luopuminen vuotuisen, laajan kertomuksen laatimisesta lisäisi myös eduskunnassa käsiteltävien valtionalouden valvontakysymysten ajankohtaisuutta. Vuosittaisten valtionaloudellisten kertomusten käsittely eduskunnassa kevenisi ja tehostuisi, kun käsiteltävänä olisi hallituksen laatima valtion tilinpäätöskertomus ja valtionalouden tarkastusviraston antama toimintakertomus.

Oma-aloitteinen valvontatoimi ulottaa tarkastusvaliokunnan toiminnan laajalle eri asiaryhmiin, joilla on välitön kytkentä valtionalouteen. Eduskunnan valiokuntien toimialat on nykyisin määritelty tarkkarajaisesti puhemiesneuvoston ohjeissa. Lisäksi asioiden jakautumista valiokuntien kesken ohjataan puhemiesneuvoston päätöksillä. Tarkastusvaliokunnan oma-aloitteisen valvontatoimen vuoksi on mahdollista, että muutoin selväpiirteisissä valiokuntien toimialarajoissa voi tulla nykyistä enemmän käytännön rajanvetotilanteita siitä, mille valiokunnalle jonkin asian käsittely kuuluu. Puhemiesneuvoston koordinoivalla toiminnalla voidaan kuitenkin torjua käytännön ongelmien muodostumista. Samoin voidaan estää tilanteet, joissa eduskunta tekisi keskenään ristiriitaisia päätöksiä tarkastusvaliokunnan ja jonkin toisen valiokunnan mietintöjen pohjalta.

4.2. Taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat eduskunnan pääluokkaan valtion talousarviossa. Taloudelliset vaikutukset muodostuvat ensinnäkin uuden valiokunnan toimintamenoista, jotka maksettaisiin valtion talousarvion momentilta 21.02.21 *Eduskunnan kanslian toimintamenot*. Vastaavasti valtioneilintarkastajien toiminnan päättyessä esityksen tultua voimaan poistuisi talousarviosta momentti 21.09.21 *Valtioneilintarkastajien toimintamenot*. Valtioneilintarkastajille valtioneilintarkastajien johtosäännön 15 §:n nojalla maksetut palkkiot poistuisivat. Palkkiot ovat vuositasolla yhteensä noin 77 000 euroa.

Edustajanpalkkiosta annetun lain nojalla eduskunnan palkkiotoimikunnan vahvistaman palkkio- ja kulukorvauspäätöksen mu-

kaan kansanedustajan palkkion lisäksi maksetaan valiokuntien puheenjohtajille lisäpalkkio. Suuren valiokunnan sekä perustuslaki-, ulkoasiain- ja valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajalle maksetaan 920 euron palkkio kuukaudessa ja muiden valiokuntien puheenjohtajille 550 euron palkkio. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajalle on tehtävän vaativuuden vuoksi tarkoitus maksaa 920 euron palkkio kuukaudessa. Tästä muodostuisi vuodessa noin 11 000 euron menoerä.

Tarkastusvaliokunnalle olisi vuosittain varattava määräraha tutkimustoimintaa varten. Nykyinen valtioneilintarkastajien tutkimustoiminnan määräraha siirtyisi tarkastusvaliokunnan käyttöön eikä esitys tältä osin lisää valtion menoja. Nykyiset valtioneilintarkastajien kanslian toimitilat siirtyisivät myös tarkastusvaliokunnan käyttöön ilman menojen lisäyksiä.

Edellä selvitettyjen menovähennysten ja uusien menojen välinen erotus merkitsisi noin 66 000 euron säästöä vuosittain.

Käytännössä henkilöstön palkkaus muodostaisi suurimman menoerän. Valtioneilintarkastajien kansliassa on nykyisin pysyvästi täytettynä 15 virkaa. Kanslian henkilöstön asema turvattaisiin uudistuksessa siten, että henkilöstö siirtyy eduskunnan kanslian henkilöstöksi. Eduskunnan kansliatoimikunta päättäisi tarkastusvaliokuntaan perustettavien virkojen määrästä sen jälkeen, kun eduskunta on hyväksynyt ehdotetut lainmuutokset. Osa valtioneilintarkastajien kanslian henkilöstöstä on tarkoitus siirtää tarkastusvaliokunnan henkilöstöksi. Tarkastusvaliokunta saisi laajemman henkilöstön kuin muilla valiokunnilla nykyisin on. Tarkoituksena myös on, että tarkastusvaliokunta osallistuisi uusien valiokuntaneuvoston nimittämiseen. Valiokuntaneuvoksen viran vuotuiset kustannukset vaihtelevat noin 82 000 – 90 000 euron välillä. Mahdolliset henkilöstömenojen lisäykset täsmentyvät vasta, kun uusista viroista ja niitä koskevista nimityksistä on päätetty.

4.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Valtioneilintarkastajat ja valtioneilintarkastajien kanslia lakkautettaisiin. Tämä selkeyttää eduskunnan yhteydessä toimivan valtione-

talouden tarkastusviraston asemaa. Mahdolliset päällekkäiset toiminnot valtiontilintarkastajien valvontatoimen ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastustoimen välillä poistuisivat. Vaikka uusi tarkastusvaliokunta voisi tehdä valvontakäyntejä viranomaisissa ja muissa valvonnan kohteissa, eivät valvontakäynnit olisi valiokunnassa samalla tavoin keskeisessä asemassa kuin valtiontilintarkastajien toiminnassa. Tarkastusvaliokunnan valvontatehtävä ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastustehtävä piirtyisivät selkeämmin toisistaan erillisinä tehtävinä.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla ja tarkastusvaliokunnalla olisi käytännössä kuitenkin läheiset toiminnalliset yhteydet. Tarkastusvirasto voisi muun muassa antaa tarkastusvaliokunnalle tarkastusta suoritettaessa saatuja tietoja. Tarkastusvaliokunnan tehtäviin kuuluisi arvioida tarkastusviraston pääjohtajan vaalia varten virkaa hakeneet henkilöt.

Valtiontilintarkastajien kanslian toiminnan päättyessä siirtyisivät kanslian virat eduskunnan kansliaan. Osa valtiontilintarkastajien kanslian virkamiehistä nimitettäisiin tarkastusvaliokunnan henkilöstöön. Esitys merkitsisi siten eduskunnan virkarakenteen muutoksia. Eduskunnan kansliatoimikunta päättää myöhemmin tarkastusvaliokuntaan perustettavista uusista viroista, jolloin henkilöstövaikutukset ovat tarkemmin arvioitavissa.

5. Asian valmistelu

Valtiontaloudellisen kertomusmenettelyn ja valtion tilinpäätöksen kehittämistä selvittänyt eduskunnan kertomusmenettelytyöryhmä esitti näkemyksensä muiden ehdotusten ohella vuonna 2002 valmistuneessa mietinnössään, että pitemmällä aikavälillä selvitetäisiin valtiontilintarkastajien toiminnan kehittämistä erikoisvaliokunnan tapaan toimivaksi tutkinta- ja valvontaorganisaatioksi yhdistämällä valtiontilintarkastajat ja valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston valvontatoimi (Kertomusmenettelyn kehittäminen eduskunnan valtion talouden hoidon valvontatoimen osana. Kertomusmenettelytyöryhmän mietintö 15.5.2002).

Eduskunnan puhemiesneuvosto asetti edellä mainitun kertomusmenettelytyöryhmän

ehdotukseen liittyen 19 päivänä marraskuuta 2002 eduskunnan apulaispääsihteeri Jouni Vainion selvitysmieheksi laatimaan selvityksen valtiontalouden parlamentaarisen valvonnan uudelleenorganisoinniseksi. Selvitysmiehen tuli laatia ehdotus valtiontilintarkastajien ja valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston valvontatoimen yhdistämiseksi erikoisvaliokunnan tapaan toimivaksi tutkinta- ja valvontaorganisaatioksi. Selvitysmies Vainion ehdotus valmistui 31 päivänä tammikuuta 2003 (Valtiontalouden parlamentaarisen valvontatoimen vahvistaminen). Selvitysmiehen ehdotus sisälsi kaksi toisistaan poikkeavaa kehittämissivaihtoa. Selvitysmiehen ehdotuksesta saatiin lausunnot eduskuntaryhmiltä, eduskunnan perustuslakivaliokunnalta ja valtiovarainvaliokunnalta sekä valtiontilintarkastajilta, Valtiontalouden tarkastusvirastolta, valtioneuvoston kanslialta ja valtiovarainministeriöltä. Lausunnonantajien näkemykset erosivat monissa kohdin toisistaan (Tiivistelmä selvitysmies Jouni Vainion ehdotuksesta annetuista lausunnoista. Eduskunnan keskuskanslia, muistio 21.3.2003).

Puhemiesneuvosto asetti 1 päivänä loka-kuuta 2003 toimikunnan valmistelemaan niiden kysymysten selvittämistä, jotka liittyvät valtiontilintarkastajien ja valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston parlamentaarisen valvonta- ja tarkastustoimen yhdistämiseen erikoisvaliokunnan tapaan toimivaksi tutkinta- ja valvontaorganisaatioksi. Toimikunnan mietintö valmistui 28 päivänä helmikuuta 2005 (Eduskunnan tarkastusvaliokunnan perustaminen. Valtiontalouden parlamentaarinen valvonta –toimikunnan mietintö. Eduskunnan kanslian julkaisu 6/2005). Toimikunta laati ehdotuksen uuden tarkastusvaliokunnan perustamisesta tarvittavine lainsäädännön muutoksineen.

Puhemiesneuvosto sai toimikunnan mietinnöstä lausunnon eduskuntaryhmiltä, valtiontilintarkastajilta, valtiontalouden tarkastusvirastolta, valtioneuvoston kanslialta ja valtiovarainministeriöltä sekä valtiontilintarkastajien kanslian henkilöstöltä. Kaikki lausunnonantajat valtiontilintarkastajia ja valtiontilintarkastajien kanslian henkilöstöä lukuun ottamatta kannattivat uuden tarkastusvaliokunnan perustamista. Valtiontilintarkastajat ja valtiontilintarkastajien kanslian henkilöstö

katsoivat, että uuden valiokunnan perustamisen sijasta tulisi kehittää valtiontilintarkastajien toimintaa (Lausunnotiivistelmä. Valtiontalouden parlamentaarinen valvonta-toimikunta. Eduskunnan keskuskanslia, muistio 12.4.2005).

Puhemiesneuvosto siirsi päätöksellään 15 päivänä huhtikuuta 2005 asian valtioneuvostolle hallituksen esityksen valmistelua varten. Lisäksi puhemiesneuvosto antoi eduskunnan kanslian tehtäväksi laatia virkatyönä puhemiesneuvoston ehdotuksen tarvittavista eduskunnan sisäisten säännösten muutoksista.

Hallituksen esitys on laadittu edellä mainitun toimikunnan mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta oikeusministeriössä virkatyönä. Esitystä laadittaessa on oltu yhteydessä eduskuntaan ja valtiontalouden tarkastusvirastoon. Esitykseen sisältyviin valtiovarainministeriön, opetusministeriön sekä maaja metsätalousministeriön toimialaan kuului lainmuutoksiin on saatu asianomaisten

ministeriöiden esittelylupa.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2007 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esityksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat eduskunnan pääluokkaan valtion talousarviossa. Valtiontilintarkastajia koskeva määräraha poistuisi talousarviosta esityksen tultua voimaan ja varat siirtyisivät eduskunnan kanslian määrärahoiksi.

Esitys liittyy myös eduskunnalle annettuun puhemiesneuvoston ehdotukseen, joka koskee eduskunnan työjärjestyksen ja eduskunnan virkamiehistä annetun lain muuttamista, valtiontilintarkastajien johtosäännön kumoamista sekä eduskunnan päätöksiä eduskunnan kirjaston johtosäännön ja eduskunnan tilisäännön muuttamisesta. Esitys on tarkoituksenmukaista käsitellä eduskunnassa yhdessä puhemiesneuvoston ehdotuksen kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Suomen perustuslaki

35 §. Eduskunnan valiokunnat. Esityksessä ehdotetaan, että eduskuntaan perustettaisiin uusi tarkastusvaliokunta, jolle siirrettäisiin valtioneuvoston tarkastajille ja valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostolle kuuluvat valtiontalouden valvontatehtävät.

Pykälä sisältää perussäännökset eduskunnan valiokuntalaitoksesta. Pykälän 1 momentissa mainitaan nykyisin nimenomaisesti suuri valiokunta sekä perustuslaki-, ulkoasiain- ja valtiovarainvaliokunta, joiden tehtävistä säädetään erikseen muualla perustuslaissa. Muista pysyvistä valiokunnista säädetään eduskunnan työjärjestyksessä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta tarkastusvaliokunnasta. Uutena valiokuntana tarkastusvaliokunta mainitaisiin viimeisenä pykälän valiokuntaluettelossa. Valtiontalouden valvonta on keskeinen osa eduskunnan budjettivaltaa ja valtaoikeuksia. Tämän vuoksi sen järjestämistä koskevat perusratkaisut kuuluvat perustuslaissa säädettyihin asioihin. Valtioneuvoston tarkastajista ja heidän tehtävistään säädetään nykyisin perustuslain 90 §:ssä. Valtioneuvoston tarkastajia koskevaa sääntelyä vastaavalla tavalla tarkastusvaliokunnasta säädettyihin perustuslaissa valiokuntalaitosta koskevassa yhteydessä, ja valiokunnan tehtävistä valtiontalouden valvontaa ja tarkastusta koskevassa perustuslain 90 §:ssä.

Uuden valiokunnan nimeksi ehdotetaan tarkastusvaliokuntaa, vaikkakin valiokunnan tehtävä on luonteeltaan ja perustuslain 90 §:ssä säädettyä ehdotetun sanamuodonkin mukaan valvontaa eikä tarkastusta. Tarkastusvaliokuntaa vastaava nimi esiintyy kansainvälisessä käytännössä vastaavilla parlamentin toimielimillä. Vaihtoehtoinen nimi valvontavalioikunta ei myöskään selkeästi kuvaisi valiokunnan toimialaa. Eduskunnan valiokuntien nimissä on pyritty lyhyehköihin yksiosaisiin ilmaisuihin, joten myöskään vaihtoehto valtiontalouden valvontavalioikunta ei tulisi kyseeseen.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyisin

nimenomaisesti suuren valiokunnan, perustuslaki-, ulkoasiain- ja valtiovarainvaliokunnan jäsenmäärästä. Muiden pysyvien valiokuntien jäsenmääräksi perustuslaki edellyttää vähintään yhtätoista. Tarkastusvaliokunnan jäsenmäärästä ei ehdoteta säädettyä nimenomaisesti perustuslaissa, vaan siihen kohdistuisi pykälän 2 momentissa säädetty yleinen vaatimus pysyvien valiokuntien vähimmäisjäsenmäärästä. Tarkastusvaliokunnan jäsenmäärästä säädettyihin tarkemmin eduskunnan työjärjestyksen 8 §:ssä, jonka muuttamista koskevassa puhemiesneuvoston ehdotuksessa sen jäsenmääräksi ehdotetaan yhtätoista jäsentä ja kuutta varajäsentä. Tarkastusvaliokunta olisi siten jäsenmäärältään suppeampi kuin muut erikoisvaliokunnat. Ehdotetulla jäsenmäärällä varmistettaisiin poliittisen suhteellisuuden riittävä toteutuminen valiokunnan kokoonpanossa, mutta huolehdittaisiin samalla valvontatoimen erityisluonteen ja toiminnan käytännön sujuvuuden asettamista vaatimuksista, jotka valiokunnan suppea jäsenmäärä täyttäisi parhaiten. Valtioneuvoston tarkastajien lukumääräksi on nykyisin säädetty eduskunnan työjärjestyksen 12 §:ssä viisi.

90 §. Valtiontalouden valvonta ja tarkastus. Pykälä sisältää perussäännökset valtiontalouden valvonnasta ja tarkastuksesta. Nykyisin pykälässä säädetään valtioneuvoston tarkastajista ja valtiontalouden tarkastusvirastosta. Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset tarkastusvaliokunnan tehtävästä ja tiedonsaantioikeudesta. Säännökset vastaisivat valtioneuvoston tarkastajia koskevia nykyisiä säännöksiä valiokunnan oma-aloitteiseen valvontatoimintaan liittyvää säännöstä lukuun ottamatta.

Pykälän 1 momentissa säädetään eduskunnalle kuuluvasta valtiontalouden valvontatoimivallasta, joka on osa eduskunnan budjettivaltaa. Eduskunnan budjettivaltaan kuuluu perustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan myös valta päättää valtiontaloudesta. Perustuslain 90 §:n 1 momentin mukaan eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Perustuslain esitöiden mukaan eduskunnan valvonta ulottuu niin valtion talousarvioon sisältyvään kuin

sen ulkopuoliseenkin valtiontalouteen. Valvonnan piiriin kuuluvat siten valtion virastot ja laitokset, rahastot, valtion liikelaitokset ja teollisuuslaitokset, valtion määräysvallassa olevat osakeyhtiöt, valtionavut ja muut valtion tukitoimet sekä Suomen valtion ja Euroopan unionin väliset varainsiirrot (HE 1/1998 vp, s. 141; PeVM 10/1998 vp, s. 24). Käsitteen ”valtion taloudenhoito” ulkopuolelle jäävät sellaiset Suomen ja Euroopan unionin väliset varainsiirrot, joissa EU:n tuki annetaan suoraan tuen saajalle Suomen valtionviranomaisten ohi tai joissa Suomesta suoritetaan maksuja Euroopan yhteisölle valtion viranomaisten ohi. Näiden varainsiirtojen valvonta perustuu nykyisin erillislakiin, jota ehdotetaan tässä esityksessä tarkistettavaksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että edellä selostettua valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamisen valvontaa varten eduskunnassa on tarkastusvaliokunta, jonka tulee saattaa eduskunnan tietoon merkittävät valvontahavaintonsa. Tarkastusvaliokunta olisi osa eduskunnan valiokuntalaitosta ja noudattaisi siten toiminnassaan valiokuntien menettelytapoja. Eräiltä kohdin tarkastusvaliokunnan asema kuitenkin poikkeaisi muista valiokunnista.

Säännös osoittaisi tarkastusvaliokunnalle oikeuden saattaa valvontahavaintonsa ja päätösehdotuksensa eduskunnan täysistunnon käsiteltäväksi ja päätettäväksi. Kyse on asioiden vireillepano-oikeudesta eduskunnassa. Asioiden vireilletuloa eduskunnassa koskevan perustuslain 39 §:n 1 momentin mukaan asia tulee eduskunnassa vireille hallituksen esityksellä tai kansanedustajan aloitteella taikka muulla perustuslaissa tai eduskunnan työjärjestyksessä säädetyllä tavalla. Perustuslaki edellyttää siten, että asioiden vireilletulosta eduskunnassa on säädettävä nimenomaisesti joko perustuslaissa tai työjärjestyksessä. Perustuslakiin ehdotettu säännös korostaisi tarkastusvaliokunnan oma-aloitteista valvontatoimintaa, joka puolestaan on valtiontalouden valvontatehtävän hoidolle välttämätöntä. Vireillepano-oikeuden ohella säännös myös asettaisi tarkastusvaliokunnalle toimintavelvoitteen valvontahavaintojensa raportoinnista eduskunnalle.

Säännöksessä rajattaisiin täysistuntoon kohdistuva tarkastusvaliokunnan vireillepano-oikeus ja toimintavelvoite vain merkittä-

viin valvontahavaintoihin. Tämä tarkoittaisi sitä, että valiokunta voisi saattaa täysistunnon käsiteltäviksi vain sellaiset valvontahavainnot, jotka ovat eduskunnan budjettivallan kannalta tärkeitä ja jotka sen vuoksi on tarpeen saattaa koko eduskunnan tietoon.

Valiokunta päättäisi asian vireilletulosta valiokunnassa omalla päätöksellään. Valiokunnan valvontahavainnot saatettaisiin täysistunnon käsiteltäväksi valiokunnan mietinnön muodossa kuten yleensä täysistunnossa päätettävissä asioissa. Valiokunnan tekemien selvitysten ja kuulemisten jälkeen valiokunta voisi myös päättää, ettei asiasta ole tarpeen laatia mietintöä täysistuntokäsittelyä varten. Tarkastusvaliokunnan mietintö käsiteltäisiin täysistunnossa perustuslain 41 §:n 1 momentin mukaisesti ainoan käsittelyn asiana. Mietintö sisältäisi ehdotukset eduskunnan kannanotoiksi asiassa. Eduskunnan päätös toimitettaisiin eduskunnan kirjelmänä hallitukselle tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten.

Tarkastusvaliokunta voisi hyödyntää myös perustuslain 47 §:n 2 momenttiin perustuvaa valiokunnan oikeutta saada valtioneuvostolta tai asianomaiselta ministeriöltä selvitys toimialaansa kuuluvasta asiasta. Selvityksen johdosta valiokunta voisi antaa lausunnon valtioneuvostolle tai ministeriölle.

Valiokunnan oma-aloitteinen toimintamahdollisuus ulottaisi valiokunnan toiminnan laajalle eri asioihin, joilla on välitön kytkentä valtiontalouteen. Valiokunnan tulisi välttää toiminnassaan tilanteita, joissa se ottaa käsiteltäväkseen jo toisessa erikoisvaliokunnassa valmisteltavana olevan asian tai laatii eduskunnan muiden päätösten kanssa ristiriitaisia päätösehdotuksia.

Eduskunnan puhemiesneuvosto antaa perustuslain 34 §:n 3 momentin mukaan ohjeita eduskuntatyön järjestämiseksi ja päättää asioiden käsittelyssä valtiopäivillä noudatettavista menettelytavoista. Puhemiesneuvosto päättäisi käytännössä esimerkiksi tarkastusvaliokunnan mietinnön käsittelyajankohdasta täysistunnossa.

Tarkastusvaliokunnan toimiala määräytyisi pääpiirteissään perustuslain mukaisesti edellä kuvatulla tavalla. Puhemiesneuvoston hyväksymissä yleisohjeissa erikoisvaliokuntien pääasiallisista tehtävistä määriteltäisiin valiokunnan toimiala tarkemmin. Nykyisen valtiontilintarkastajien johtosäännön 3 §:n mu-

kaan valtiontilintarkastajien tehtäviin ei kuulu valvoa eduskunnan omaa taloudenhoitoa tai eduskunnan vastattavana olevia rahastoja, valtiontalouden tarkastusvirastoa, Kansaneläkelaitosta tai Suomen Pankkia. Eduskunnan valiokuntana tarkastusvaliokunnalle ei ole perusteltua asettaa vastaavia toimialarajoituksia. Valtiontilintarkastajien toimialasta poiketen tarkastusvaliokunnalle kuuluisi eduskunnan ja valtiontalouden tarkastusviraston taloudenhoito. Perustuslain 91 §:n 1 momentin mukaan eduskunta valitsee pankkivaltuutetut valvomaan Suomen Pankin toimintaa. Lisäksi eduskunta valitsee Suomen Pankin tilintarkastajat. Puhemiesneuvoston ohjeiden mukaan Suomen Pankin valvonta ja pankkivaltuutettujen kertomuksen käsittely kuuluu talousvaliokunnalle. Perustuslain 36 §:n 1 momentin mukaan eduskunta valitsee valtuutetut valvomaan Kansaneläkelaitoksen hallintoa ja toimintaa. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta käsittelee puolestaan Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomuksen. Vaikkakaan Suomen Pankkiin ja Kansaneläkelaitokseen liittyviä asioita ei rajattaisi pois tarkastusvaliokunnan toimialasta, tulisi tarkastusvaliokunnan ottaa toiminnassaan huomioon nykyinen perustuslakiin pohjautuva Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen valvontajärjestelmä ja käyttää erityistä tarkastusta kohdistuessaan toimenpiteitään tai kannanottojaan näihin tahoihin.

Oma-aloitteisen valvontatoiminnan lisäksi tarkastusvaliokunnan tehtäviin kuuluisi muun muassa valtiontaloudellisten kertomusten käsittely ja valtiontalouden valvontaa koskevat lainsäädäntöasiat. Tarkastusvaliokunta antaisi myös lausunnon valtion talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle. Perustuslain 89 §:n tarkoittamana eduskunnan valiokuntana toimisi edelleen valtiovarainvaliokunta. Valtiovarainvaliokunnan tehtävänä olisi siten vastaisuudessaakin hyväksyä valtion henkilöstön palvelussuhteen ehtoja koskeva sopimus, jos sopimuksesta aiheutuu valtiolle eduskunnan hyväksyntää edellyttäviä lisämenoja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkastusvaliokunnalle vastaavat tiedonsaantioikeudet kuin nykyisin valtiontilintarkastajilla ja valtiontalouden tarkastusvirastolla on. Ehdotetun säännöksen mukaan tarkastusvaliokunnalla olisi oikeus saada viranomaisilta ja muilta valvontansa kohteina olevilta tehtä-

vänsä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot. Tiedonsaantioikeus on tehokkaan valvonnan välttämätön edellytys, ja tämän vuoksi tarkastusvaliokunnan tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin nimenomaisesti perustuslaissa. Tiedonsaantioikeus kattaisi kaikki valvontatehtävän hoitamisen kannalta tarvittavat tiedot niin valvonnan kohteina olevilta viranomaisilta kuin yksityisiltäkin tahoilta. Tämän katsotaan tarkoittavan yleistä tiedonsaantioikeutta, joka ei riipu esimerkiksi tietojen tai asiakirjojen salaisuudesta, vaan siitä, mitkä tiedot ovat valvontaa varten tarpeen. Tietojensaantioikeuteen saattaa kuitenkin aiheutua rajoituksia eräistä muista seikoista (ks. PeVM 6/2000 vp ja PeVL 19/2000 vp). Perustuslain 47 § sisältää yleiset säännökset eduskunnan tietojensaantioikeudesta, jotka koskisivat myös tarkastusvaliokuntaa. Perustuslain 90 §:n 3 momentin säännös ulottaisi kuitenkin tarkastusvaliokunnan tiedonsaantioikeuden muita valiokuntia laajemmalle. Tarkastusvaliokunnan tiedonsaannista säädettäisiin myös valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 ja 6 §:ssä. Tiedonsaantioikeuden kattavasti turvaavan perustuslain säännöksen vuoksi asian sääntely muissa erityislaeissa ei olisi enää tarpeen lukuun ottamatta eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisten varainsiirtoja.

Tarkastusvaliokuntaan sovellettaisiin perustuslain 50 §:n ja eduskunnan työjärjestyksen 43 §:n säännöksiä eduskunnan toiminnan julkisuudesta.

Tarkastusvaliokunnan tehtäviä, toimintaa, kokoonpanoa ja henkilöstöä selvitetään tämän esityksen yleisperustelujen lisäksi tarkemmin edellä mainitussa eduskunnan puhemiesneuvoston ehdotuksessa.

1.2. Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta

3 §. *Tarkastusten suorittaminen.* Pykälän 4 momentti valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston yhteistyöstä ehdotetaan kumottavaksi. Eduskunnan tarkastusvaliokunta olisi osana valiokuntalaitosta erilaisessa asemassa kuin eduskunnan toimielimenä toimivat valtiontilintarkastajat. Yhteistyötä koskeva säännös otettiin lakiin valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta (VaVM 10/2000 vp), ja se on luonteeltaan lähinnä in-

formatiivinen. Huolimatta perustuslaissa turvatusta valtiontalouden tarkastusviraston riippumattomasta asemasta voisi tarkastusvaliokunta olla vastaisuudessa säännöksessä tarkoitettussa yhteistyössä tarkastusviraston kanssa ilman nimenomaista säännösperustaa. **5 §. Tarkastuskertomus.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtiontalouden tarkastusviraston velvollisuudesta antaa tarkastuksista laaditut tarkastuskertomukset tiedoksi tarkastusvaliokunnalle. Nykyisin momentissa säädetään kertomusten antamisesta valtiontilintarkastajille. Tarkastusvaliokunnalla olisi myös tietojensaantioikeus tarkastusvirastolta pykälän 2 momentin nojalla.

1.3. Laki valtiontilintarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista

Laissa säädetään valtiontilintarkastajien tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista, jotka koskevat erilaisia valtiontukia, lainoja ja vakuuksia sekä veroja, maksuja ja muita valtion saamiin kohdistuvia erilaisia helpotuksia samoin kuin valtion määräysvallassa olevia yhtiöitä. Tarkastus- ja tiedonsaantioikeudet koskevat tukien, lainojen ja muiden etuuksien myöntämistä, käyttöä ja valvontaa. Laki säädettiin vuonna 1988 valtiontilintarkastajien toimivaltuuksien turvaamiseksi. Tuolloin valtiontilintarkastajien tiedonsaantioikeus ei ollut turvattu perustuslain tasolla samalla tavoin laajana kuin nykyisin. Esityksessä pidettiin myös tarpeellisenä turvata valtiontilintarkastajille mahdollisuus yksityiskohtaiseen tarkastukseen (HE 34/1988 vp).

Lain 1 §:n mukaan valtiontilintarkastajilla on myös oikeus tarkastaa edellä mainitun tuen tai lainansaajan taloutta ja toimintaa muiltakin osin siinä laajuudessa kuin valtion varojen käyttöä koskeva tarkastus sitä edellyttää. Saajaa koskevaa tarkastusta ei kuitenkaan lain mukaan suoriteta silloin, kun tuki tai laina on annettu yksityiselle henkilölle hänen tai hänen perheensä henkilökohtaisiin tarpeisiin tai muutoin hänen kotitaloutensa suoranaiseen tukemiseen.

Lain 2 §:ssä säädetään edellä mainittuja tarkastuksen kohteita koskevasta valtiontilintarkastajien tiedonsaantioikeudesta. Lain 2 a §:ksi lisättiin vuonna 2000 valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevan lainsäädäntöu-

distuksen yhteydessä säännös valtion määräysvallassa olevia yhtiöitä koskevasta valtiontilintarkastajien tiedonsaantioikeudesta. Tuolloin myös kumottiin valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden toiminnan tarkastuksesta annettu laki (968/1947). Lain 3 §:ssä säädetään valtiontilintarkastajien ja valtiontilintarkastajien kanslian henkilöstön vaihtiovelvollisuudesta.

Tarkastusvaliokunnan tietojensaantioikeudesta säädettäisiin perustuslain 90 §:n 3 momentissa. Tarkastusvaliokunnan tietojensaantioikeus ei edellyttäisi asian säätämistä erikseen lailla nyt käsillä olevissa asioissa. Tarkastusvaliokunnan valvontatehtävän ei myöskään ole tarkoitus sisältää yksityiskohtiin ulottuvaa tarkastusta valtiontalouden tarkastusviraston tapaan. Tarkastusvaliokunnan jäsenten vaihtiovelvollisuus järjestyy puolestaan perustuslain 50 §:n, eduskunnan työjärjestyksen 43 §:n ja rikoslain 38 luvun 1 §:n (578/1995) mukaisesti. Tarkastusvaliokunnan henkilöstön vaihtiovelvollisuudesta säädettäisiin eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1197/2003) 22 §:ssä. Näiden seikkojen vuoksi ehdotetaan, että laki valtiontilintarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista kumottaisiin valtiontilintarkastajien toiminnan päättyessä.

1.4. Laki valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja

Lailla laajennettiin valtiontalouden tarkastusviraston toimivaltuuksia siten, että Suomen tarkastusjärjestelmä täytti Euroopan unionin jäsenyydestä johtuvat vaatimukset silloinkin, kun Euroopan yhteisöjen myöntämä tuki annetaan suoraan saajalle ilman valtion viranomaistoimia tai kun Suomesta suoritetaan maksuja Euroopan yhteisöille valtion viranomaisten ohi. Samalla vastaavat toimivaltuudet ulotettiin myös valtiontilintarkastajiin, sillä valtiontalouden valvontajärjestelmässä valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston toimivaltuudet on pääsääntöisesti säädetty toisiaan vastaaviksi.

Valtiontilintarkastajat eivät ole yksityiskohtaista tilintarkastusta suorittava toimielin. Tämän vuoksi ainoana varsinaisena tilintar-

kastusviranomaisena valtiontalouden tarkastusvirasto toimiikin Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimen kansallisena yhteistyöviranomaisena Suomessa.

Tarkastusvaliokunnan ja valtiontalouden tarkastusviraston toimivallasta edellä mainittujen Suomen ja Euroopan unionin välisten varainsiirtojen osalta on edelleen tarpeellista säätää erillislailla, sillä perustuslain 90 §:ään ja valtiontalouden tarkastusvirastosta annettuun lakiin perustuvat valtuudet ulottuvat vain valtion taloudenhoitoon. Luonteeltaan yleiseen valvontaan kohdentuvien tarkastusvaliokunnan tehtävien vuoksi valiokunnalle ei kuitenkaan ole tarpeen osoittaa tarkastusoikeutta mainittuihin varainsiirtoihin. Tämän vuoksi nykyisen lain nimikettä ja eräitä säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi.

Lain nimike. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan maininta valtiontilintarkastajien tarkastusoikeudesta. Nimikkeessä mainittaisiin siten vain valtiontalouden tarkastusviraston oikeus tarkastaa edellä mainittuja varainsiirtoja. Tätä puoltaa tarkastusviraston asema Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimen kansallisena yhteistyöviranomaisena. Lain nimikkeen yleisenä tarkoituksena on kuvata lain pääasiallista sisältöä. Ehdotettu nimikkeen muutos ei estäisi sitä, että laissa säädettäisiin lisäksi tarkastusvaliokunnan valvontaoikeudesta ja tiedonsaantioikeudesta.

2 §. Toimivalta. Valtiontilintarkastajien toiminnan päättyessä pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta valtiontilintarkastajien toimivallasta tarkastaa laissa säädettyjä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja.

Samoin pykälän 2 momentista poistettaisiin maininta valtiontilintarkastajien tarkastusoikeudesta tarkastettavien tiloissa sekä heille annettavasta virka-avusta.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 3 momentti tarkastusvaliokunnan oikeudesta valvoa 1 momentissa tarkoitettuja varainsiirtoja. Säännöksellä turvattaisiin tarkastusvaliokunnan muodollinen toimivalta valvoa mainittuja varainsiirtoja. Edellä esitetyistä syistä tarkastusvaliokunnan toimivalta ei muutoin ulottuisi näihin varainsiirtoihin. Varsinaisia tarkastusoikeuksia valiokunta ei tehtävän luonteensa vuoksi tarvitsisi. Momentissa viitattaisiin 1 momentissa tarkoitettuihin

varainsiirtoihin lain 1 §:n sijasta. Näin valiokunnan toimivalta ulottuisi varainsiirron saajan ohella valvonnan edellyttämässä laajuudessa myös muihin varainsiirtojen kanssa tekemisissä oleviin tahoihin.

3 §. Tietojensaantioikeus. Pykälän 1-3 momentista poistettaisiin maininta valtiontilintarkastajien tiedonsaantioikeudesta. Lisäksi 1 momentista poistettaisiin salassapitosäännösten ehdottomaan syrjäytymiseen viittaava ilmaisu eduskunnan perustuslakivaliokunnan aikaisemman kannan mukaisesti (PeVM 6/2000 vp ja PeVL 19/2000 vp).

Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 4 momentti tarkastusvaliokunnan tiedonsaantioikeudesta. Edellä esitetyistä syistä valiokunnan tiedonsaantioikeus ei ulottuisi näihin varainsiirtoihin ilman nimenomaista sääntelyä.

5 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälässä ehdotetaan mainittavaksi tarkastusvaliokunta valtiontilintarkastajien sijasta. Laissa säädetyssä tarkastusvaliokunnan valvontatoimessa tulisi siten noudattaa, mitä muussa lainsäädännössä säädetään tarkastusvaliokunnan toiminnasta ja menettelyistä.

1.5. Laki valtion liikelaitoksista

15 §. Tilintarkastus. Pykälän 5 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta valtiontilintarkastajien valvonnasta. Säännös on luonteeltaan informatiivinen. Vaikka laissa ei säädettäisikään vastaavalla tavalla tarkastusvaliokunnan valvonnasta, olisi silti selvää, että perustuslain 90 §:ssä säädetty tarkastusvaliokunnan valvonnan ala ulottuisi valtion liikelaitoksiin ja liikelaitoskonserneihin.

1.6. Laki valtion vakuusrahastosta

7 §. Tilinpäätös ja tilintarkastus. Pykälään lisättiin vuonna 1993 valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeutta koskeva uusi 5 momentti. Oikeutta pidettiin tärkeänä muun muassa siksi, että valtiontilintarkastajien tarkastusoikeudet eivät ulottuneet eduskunnan vastattavina oleviin rahastoihin. Valtion vakuusrahasto siirrettiin vuonna 1996 valtioneuvoston alaisuuteen, joten tarkastusoikeuden nimenomainen sääntely ei ole enää tarpeen valtiontilintarkastajien osalta. Säännös ei ole myöskään

tarpeen tarkastusvaliokunnan valvonta- ja tiedonsaantioikeuden kannalta, joka määräytyy perustuslain 90 §:n mukaisesti ja joka ulottuu kaikkiin valtion rahastoihin. Momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta valtiontilintarkastajien tarkastusoikeudesta.

18 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Valtiontilintarkastajille ja valtiontalouden tarkastusvirastolle säädettiin edellä mainitun lainmuutoksen yhteydessä myös oikeus tiedonsaantiin pykälän 2 momentissa. Momentista ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi maininta valtiontilintarkastajien tiedonsaantioikeudesta edellä todetuista syistä.

1.7. Laki maatalouden interventiorahastosta

8 §. Tilintarkastus. Maatalouden interventiorahastosta annetulla lailla perustettiin talousarvion ulkopuolinen rahasto. Pykälän 2 momentin mukaan rahasto on valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston alainen. Momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta valtiontilintarkastajista. Tarkastusvaliokunnan oikeudesta valvontaan ja tiedonsaantiin ei ole tarpeen säätää laissa nimenomaisesti, sillä asiasta säädetään perustuslain 90 §:ssä.

1.8. Muut esitykseen liittyvät lait

Valtiontilintarkastajista ja valtiontilintarkastajien kansliasta säädetään useissa hallintoa koskevissa laeissa. Valtiontilintarkastajien toiminnan päättyessä näistä laeista on poistettava valtiontilintarkastajia tai valtiontilintarkastajien kansliaa koskevat maininnat. Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi arkistolain (831/1994) 1 §:n 2 momenttia, valtion virkamieslain (750/1994) 3 §:n 1 momenttia ja 65 §:n 2 momenttia, turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) 4 §:n 1 momentin 2 kohtaa, yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (651/1988) 2 §:n 2 momenttia sekä valtion maksuperustelain (150/1992) 1 §:n 3 momenttia ja 10 §:ää. Ehdotetut poistot eivät merkitsisi aukkoa sääntelyyn, sillä asiassa tulisi vastaisuudessa sovellettavaksi eduskuntaa tai eduskunnan kansliaa koskeva säännös kulloisenkin asian sisällöstä riippuen.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtiontilintarkastajien lakkauttaminen ja tarkastusvaliokunnan perustaminen edellyttävät muutettaviksi eräitä eduskunnan toimintaan liittyviä säännöksiä ja määräyksiä. Näistä muutoksista on laadittu tämän esityksen kanssa yhdessä käsiteltävä puhemiesneuvoston ehdotus. Se sisältää muun muassa ehdotukset eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta, valtiontilintarkastajien johtosäännön kumoamisesta sekä eduskunnan kirjaston johtosäännön ja eduskunnan tilisäännön muuttamisesta.

Tarkastusvaliokunnan perustaminen edellyttää myös muutettavaksi eduskunnan puhemiesneuvoston hyväksymiä yleisohjeita erikoisvaliokuntien pääasiallisista tehtävistä (hyväksytty 25.2.2000). Ohjeissa määritellään kunkin erikoisvaliokunnan toimiala ja tehtävät. Ohjeissa on tarkoitus määrittellä tarkastusvaliokunnan toimiala seuraavasti: ”Tarkastusvaliokunta valvoo valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista keskittyen valtiontalouden yleiseen tilaan ja hoitoon sekä sellaisiin kysymyksiin, joiden saattaminen eduskunnan tietoon on perusteltua. Tarkastusvaliokunta saattaa eduskunnan tietoon merkittävät valvontahavaintonsa (PL 90 §:n 1 mom.)”. Toimialan määrittelyyn lisäksi ohjeissa määrättäisiin tarkemmin tarkastusvaliokunnan tehtävät. Ohjeita tarkistettaisiin lisäksi siten, että valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston tehtävät siirrettäisiin uudelle tarkastusvaliokunnalle. Ohjeissa myös määrättäisiin, että tarkastusvaliokunnan puheenjohtajan on ilmoitettava hyvissä ajoin puhemiesneuvostolle valiokunnan aikomuksesta omasta aloitteestaan valmistella mietintö täysistuntokäsittelyä varten.

3. Voimaantulo

Tarkoitus on, että uusi tarkastusvaliokunta aloittaisi toimintansa vaalikauden 2007-2010 alkaessa. Valtiontilintarkastajien toimikausi päättyisi kuluvan vaalikauden lopussa. Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan siten, että tarkastusvaliokunta voitaisiin asettaa vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä.

Eduskunnan toimikausi alkaa perustuslain 24 §:n 2 momentin mukaan, kun eduskuntavaalien tulos on vahvistettu. Lait voisivat siten tulla voimaan aikaisintaan tuon ajankohdan jälkeen.

4. Säättämisjärjestys

Koska 1. lakiehdotus koskee perustuslain muuttamista, se on käsiteltävä perustuslain 73 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Muut lakiehdotukset sisältävät vain 1. lakiehdotuksesta johtuvia tarkistuksia voimassa olevaan lainsäädäntöön, ja ne voidaan käsitellä tavallisen lain säättämisjärjestyksessä.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan vuoden 2007 valtiopäivien alusta, kuten eduskunnan puhemiesneuvosto on esityksen valmistelua koskeneessa 15 päivänä huhtikuuta 2005 tehdyssä päätöksessään edellyttänyt. Tämä puolestaan edellyttäisi 1. lakiehdotuksen säättämistä perustuslain 73 §:n 2 momentin mukaisessa nopeutetussa menettelyssä. Perustuslakivaliokunta otti perustuslain edellisen eduskunnassa käsiteltävänä olleen muutos-

esityksen yhteydessä kantaa perustuslain muutosten säättämisjärjestykseen (PeVM 5/2005 vp). Perustuslain suhteelliseen pysyvyyteen ja valtio-oikeudelliseen asemaan liittyvien näkökohtien vuoksi valiokunta piti tärkeänä, että perustuslain tekstin muutokset käsitellään pääsäännön mukaan perustuslain 73 §:n 1 momentin mukaisessa niin sanotussa normaalissa perustuslainsäättämisjärjestyksessä. Kiireellistä säättämisjärjestystä ei valiokunnan mielestä tulisi käyttää, ellei perustuslain sanamuodon kiireelliselle muuttamiselle on poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta.

Jos 1. lakiehdotus käsiteltäisiin normaalissa perustuslainsäättämisjärjestyksessä, tulisi päätettäväksi myös se, valitaanko vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä vielä valtioneuvoston tarkastajat lyhyeksi toimikaudeksi ennen uuden tarkastusvaliokunnan perustamista.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Suomen perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, *muutetaan* Suomen perustuslain 35 §:n 1 momentti sekä 90 §:n 1 ja 3 momentti seuraavasti:

35 §

Eduskunnan valiokunnat

Eduskunta asettaa vaalikaudekseen suuren valiokunnan sekä perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan ja eduskunnan työjärjestyksessä säädetyt muut pysyvät valiokunnat. Eduskunta voi lisäksi asettaa tilapäisen valiokunnan valmistelemaan tai tutkimaan erityistä asiaa.

90 §

Valtiontalouden valvonta ja tarkastus

Eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Tätä varten eduskunnassa on tarkastusvaliokunta, jonka tulee saattaa eduskunnan tietoon merkittävät valvontahavaintonsa.

Tarkastusvaliokunnalla ja valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta valvontansa kohteina olevilta tehtävänsä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

2.

Laki**valtionalouden tarkastusvirastosta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtionalouden tarkastusvirastosta 14 päivänä heinäkuuta 2000 annetun lain (676/2000) 3 §:n 4 momentti sekä
muutetaan lain 5 §:n 1 momentti seuraavasti:

5 §

Tarkastuskertomus

Tarkastusvirasto antaa tarkastuksesta laaditun tarkastuskertomuksen tiedoksi ja tarvittavia toimenpiteitä varten tarkastetulle ja ministeriölle, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, sekä tiedoksi eduskunnan tarkastusvaliokunnalle ja valtiovarainministeriölle. Tar-

kastetun ja ministeriön, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, on ilmoitettava tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin tarkastuskertomuksessa esitettyjen huomautusten johdosta on ryhdytty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

3.

Laki**valtioneuvoston tarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista annetun lain kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan valtioneuvoston tarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista 1 päivänä heinäkuuta 1988 annettu laki (630/1988) siihen myöhemmin tehtyine muu-

toksineen.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

4.

Laki**valtio-tilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtio-tilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (353/1995) nimike sekä 2, 3 ja 5 § seuraavasti:

Laki**valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja**

2 §

Toimivalta

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa 1 §:ssä tarkoitettuja varainsiirtoja ja niiden käyttöä sekä valvontaa ja tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa myös varainsiirron välittäjän, myöntäjän ja saajan tai maksajan taikka sen, jonka käyttöön varainsiirron saaja on siirtänyt saamiaan varoja, taloutta ja toimintaa.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa 1 §:ssä tarkoitettuja varainsiirtoja varojensaajien tai maksuvelvollisten tiloissa, ja tarkastettavat ovat velvollisia avustamaan tarkastuksen toimittajaa. Valtiontalouden tarkastusvirasto voi käyttää tarkastuksen toimittamisessa apunaan asiantuntijoita.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalla on oikeus valvoa 1 momentissa tarkoitettuja varainsiirtoja.

3 §

Tietojensaantioikeus

Tarkastettavat ovat velvollisia antamaan ilman aiheetonta viivytystä valtiontalouden tarkastusvirastolle sen pyytämät tarkastuksen

kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat ja tallenteet.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada tarkastettavan tilintarkastajalta kaikki ne tässä laissa tarkoitettujen tarkastuksen kannalta tarpeelliset tarkastettavaa koskevat tiedot, asiakirjat, muut tallenteet ja jäljennökset, jotka tilintarkastajalla on hallussaan, samoin kuin jäljennökset tilintarkastajan laatimista muistioista, pöytäkirjoista ja muista tilintarkastuksessa laadituista tarkastettavan toimintaa koskevista asiakirjoista.

Valtion, kuntayhtymän ja kunnan sekä seurakunnan viranomaiset ovat velvollisia antamaan valtiontalouden tarkastusvirastolle tässä laissa säädetyn tietojensaanti- ja tarkastus-oikeuden toteuttamiseksi tarpeellista virka-apua sekä antamaan tarkastettavaa koskevat tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja muut tallenteet sekä selvitykset.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalla on oikeus saada valvonnan kannalta tarpeelliset 1-3 momentissa tarkoitettut tiedot.

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tämän lain mukaista valvontaa ja tarkastusta suoritettaessa noudatetaan muutoin, mitä muualla laissa säädetään eduskunnan tarkastusvaliokunnasta ja valtiontalouden tarkastusvirastosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

5.

Laki**valtion liikelaitoksista annetun lain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion liikelaitoksista 20 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1185/2002) 15 §:n 5 momentti seuraavasti:

15 §

Tilintarkastus

liikelaitosten ja liikelaitoskonsernien toimintaa.

 Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

6.

Laki**valtion vakuusrahastosta annetun lain 7 ja 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion vakuusrahastosta 30 päivänä huhtikuuta 1992 annetun lain (379/1992) 7 §:n 5 momentti ja 18 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 5 momentti laissa 245/1996 ja 18 §:n 2 momentti laissa 640/1999, seuraavasti:

7 §

Tilinpäätös ja tilintarkastus

 Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa rahastoa samoin kuin tämän lain mukaista tukea ja rahoitusta saaneen

pankin, vakuusrahaston, omaisuudenhoitoyhtiön tai muun yhteisön taikka säätiön taloutta ja toimintaa sen selvittämiseksi, ovatko tuen ja rahoituksen saamiseksi annetut tiedot oikeat ja riittävät sekä onko tukea ja rahoitusta asianmukaisesti käytetty annettuun tarkoitukseen. Sama koskee myös sitä, jonka käyttöön saaja on edellä mainittua tukea ja rahoitusta

siirtänyt. Tarkastuksessa tarvittavien tietojen saamiseksi tarkastusvirastolla on oikeus saada virka-apua rahoitustarkastukselta.

18 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä Valtion vakuusrahaston valtuuston jäsen, tilintarkastaja ja rahaston tehtäviä hoitava ministeriön virka-

mies taikka näiden toimeksiannosta tehtävää suorittava henkilö saa antaa tehtävässään saamiaan tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, yksityisen henkilökohtaisista oloista taikka liike- tai ammatillisaisuudesta valtioneuvoston yleisistunnolle sen käsitellessä pankkien tukitoimia, valtiontalouden tarkastusvirastolle sekä syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

7.

Laki**maatalouden interventiorahastosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden interventiorahastosta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1206/1994) 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

8 §

Tilintarkastus

ton tarkastuksen alainen.

Rahasto on valtiontalouden tarkastusviras-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

8.

Laki**arkistolain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä syyskuuta 1994 annetun arkistolain (831/1994) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 718/2000, seuraavasti:

1 §

sekä 8 §:n 1 ja 2 momenttia.

Eduskuntaan, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan ja valtiontalouden tarkastusvirastoon sovelletaan kuitenkin vain 6 ja 7 §:ää

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

9.

Laki**valtion virkamieslain 3 ja 65 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun valtion virkamieslain (750/1994) 3 §:n 1 momentti ja 65 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 719/2000, seuraavasti:

3 §

Tätä lakia ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamieheen ja apulaisoikeusasiamiehiin eikä eduskunnan kanslian, tasavallan presidentin kanslian, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian ja valtiontalouden tarkastusviraston virkamiehiin eikä myöskään Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen virkamiehiin ja toimihenkilöihin, ellei laissa toisin säädetä.

65 §

Virkamies katsotaan niin ikään eronneeksi valtion virasta siitä ajankohdasta, josta hänet on nimitetty eduskunnan kanslian, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian tai valtiontalouden tarkastusviraston virkaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

10.**Laki****turvallisuukselvityksistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvallisuukselvityksistä 8 päivänä maaliskuuta 2002 annetun lain (177/2002) 4 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

4 §	2) eduskunnan kansliatoimikunta, eduskunnan oikeusasiamies ja valtiontalouden tarkastusvirasto;
<i>Hakija</i>	_____

Perusmuotoisen turvallisuukselvityksen tekemistä voivat hakea:

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

11.**Laki****yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa 1 päivänä heinäkuuta 1988 annetun lain (651/1988) 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 720/2000, seuraavasti:

2 §	louden tarkastusvirastossa eikä Suomen Pankissa ja Kansaneläkelaitoksessa. Tasavallan presidentin toimintaan ei sovelleta 15 a §:n säännöksiä.
<i>Soveltamisala</i>	_____

Lakia ei sovelleta eduskunnan kansliassa, tasavallan presidentin kansliassa ja eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa, valtionta-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

12.

Laki**valtion maksuperustelain 1 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan 21 päivänä helmikuuta 1992 annetun valtion maksuperustelain (150/1992) 1 §:n
 3 momentti ja 10 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 721/2000, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

 Tämä laki koskee myös tasavallan presidentin kansliaa, eduskunnan kansliaa ja eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaa samoin kuin valtionalouden tarkastusvirastoa.

10 §

Erityiset virastot ja laitokset

Eduskunnan kanslia, tasavallan presidentin kanslia, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, valtionalouden tarkastusvirasto, oikeuskanslerinvirasto sekä Suomen Pankki ja Kansaneläkelaitos määräävät itse maksuistaan.

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2006

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Oikeusministeri *Leena Luhtanen*

1.

Laki**Suomen perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, *muutetaan* Suomen perustuslain 35 §:n 1 momentti sekä 90 §:n 1 ja 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

35 §

35 §

*Eduskunnan valiokunnat**Eduskunnan valiokunnat*

Eduskunta asettaa vaalikaudekseen suuren valiokunnan sekä perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja eduskunnan työjärjestyksessä säädetyt muut pysyvät valiokunnat. Eduskunta voi lisäksi asettaa tilapäisen valiokunnan valmistelemaan tai tutkimaan erityistä asiaa.

Eduskunta asettaa vaalikaudekseen suuren valiokunnan sekä perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, *tarkastusvaliokunnan* ja eduskunnan työjärjestyksessä säädetyt muut pysyvät valiokunnat. Eduskunta voi lisäksi asettaa tilapäisen valiokunnan valmistelemaan tai tutkimaan erityistä asiaa.

90 §

90 §

*Valtiontalouden valvonta ja tarkastus**Valtiontalouden valvonta ja tarkastus*

Eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Tätä varten eduskunta valitsee keskuudestaan valtioneuvoston jäseniä.

Eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Tätä varten *eduskunnassa on tarkastusvaliokunta, jonka tulee saattaa eduskunnan tietoon merkittävät valvontahavaintonsa.*

Valtioneuvoston jäsenillä ja valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta valvontansa kohteina olevilta tehtävänsä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot.

Tarkastusvaliokunnalla ja valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta valvontansa kohteina olevilta tehtävänsä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

2.

Laki**valtionalouden tarkastusvirastosta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtionalouden tarkastusvirastosta 14 päivänä heinäkuuta 2000 annetun lain
 (676/2000) 3 §:n 4 momentti sekä
muutetaan lain 5 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Tarkastusten suorittaminen

*Valtionalouden tarkastusvirasto voi toi-
 mia yhteistyössä valtiontilintarkastajien
 kanssa.*

(kumotaan)

5 §

Tarkastuskertomus

Tarkastusvirasto antaa tarkastuksesta laaditun tarkastuskertomuksen tiedoksi ja tarvittavia toimenpiteitä varten tarkastetulle ja ministeriölle, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, sekä tiedoksi valtiontilintarkastajille ja valtiovarainministeriölle. Tarkastetun ja ministeriön, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, on ilmoitettava tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin tarkastuskertomuksessa esitettyjen huomautusten johdosta on ryhdytty.

5 §

Tarkastuskertomus

Tarkastusvirasto antaa tarkastuksesta laaditun tarkastuskertomuksen tiedoksi ja tarvittavia toimenpiteitä varten tarkastetulle ja ministeriölle, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, sekä tiedoksi *eduskunnan tarkastusvaliokunnalle* ja valtiovarainministeriölle. Tarkastetun ja ministeriön, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, on ilmoitettava tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin tarkastuskertomuksessa esitettyjen huomautusten johdosta on ryhdytty.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 20 .*

3.

Laki

valtioneuvoston tarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(kumotaan)

1 §

Tällä lailla kumotaan valtioneuvoston tarkastajain eräistä tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista 1 päivänä heinäkuuta 1988 annettu laki (630/1988) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 §

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

4.

Laki**valtio-tilintarkastajien ja valtion-
talouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä
Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtio-tilintarkastajien ja valtion-
 talouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa
 eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja 17 päivänä maaliskuuta 1995 an-
 netun lain (353/1995) nimike sekä 2, 3 ja 5 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki**valtio-tilintarkastajien ja valtion-
talouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa
eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen väli-
siä varainsiirtoja**

2 §

Toimivalta

*Valtio-tilintarkastajilla ja valtion-
talouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa 1
§:ssä tarkoitettuja varainsiirtoja ja niiden
käyttöä sekä valvontaa ja tarkastuksen edel-
lyttämässä laajuudessa myös varainsiirron
välittäjän, myöntäjän ja saajan tai maksajan
taikka sen, jonka käyttöön varainsiirron saa-
ja on siirtänyt saamiaan varoja, taloutta ja
toimintaa.*

*Valtio-tilintarkastajilla ja valtion-
talouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa 1
§:ssä tarkoitettuja varainsiirtoja varojensaai-
jien tai maksuvelvollisten tiloissa, ja tarkas-
tettavat ovat velvollisia avustamaan tarkas-
tuksen toimittajaa. Valtio-tilintarkastajat ja
valtion-
talouden tarkastusvirasto voivat
käyttää tarkastuksen toimittamisessa apu-
naan asiantuntijoita.*

Laki**valtion-
talouden tarkastusviraston oikeu-
desta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan
yhteisöjen välisiä varainsiirtoja**

2 §

Toimivalta

Valtion-
talouden tarkastusvirastolla on oi-
keus tarkastaa 1 §:ssä tarkoitettuja varain-
siirtoja ja niiden käyttöä sekä valvontaa ja
tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa
myös varainsiirron välittäjän, myöntäjän ja
saajan tai maksajan taikka sen, jonka käyt-
töön varainsiirron saaja on siirtänyt saami-
aan varoja, taloutta ja toimintaa.

Valtion-
talouden tarkastusvirastolla on oi-
keus tarkastaa 1 §:ssä tarkoitettuja varain-
siirtoja varojensaajien tai maksuvelvollisten
tiloissa, ja tarkastettavat ovat velvollisia
avustamaan tarkastuksen toimittajaa. *Valti-
ontalouden tarkastusvirasto voi* käyttää tar-
kastuksen toimittamisessa apunaan asian-
tuntijoita.

*Eduskunnan tarkastusvaliokunnalla on
oikeus valvoa 1 momentissa tarkoitettuja
varainsiirtoja.*

3 §

Tietojensaantioikeus

Tarkastettavat ovat velvollisia *sen estämättä, mitä asian tai asiakirjan salassapidosta erikseen säädetään*, antamaan ilman aiheutonta viivytystä *valtiontilintarkastajille tai* valtiontalouden tarkastusvirastolle näiden pyytämät tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat ja tallenteet.

Valtiontilintarkastajilla ja valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada tarkastettavan tilintarkastajalta kaikki ne tässä laissa tarkoitetun tarkastuksen kannalta tarpeelliset tarkastettavaa koskevat tiedot, asiakirjat, muut tallenteet ja jäljennökset, jotka tilintarkastajalla on hallussaan, samoin kuin jäljennökset tilintarkastajan laatimista muistioista, pöytäkirjoista ja muista tilintarkastuksessa laadituista tarkastettavan toimintaa koskevista asiakirjoista.

Valtion, kuntayhtymän ja kunnan sekä seurakunnan viranomaiset ovat velvollisia antamaan *valtiontilintarkastajille ja* valtiontalouden tarkastusvirastolle tässä laissa säädetyn tietojensaanti- ja tarkastusoikeuden toteuttamiseksi tarpeellista virka-apua sekä antamaan tarkastettavaa koskevat tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja muut tallenteet sekä selvitykset.

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tämän lain mukaista valvontaa ja tarkastusta suoritettaessa noudatetaan muutoin, mitä muualla laissa säädetään valtiontilintarkastajista ja valtiontalouden tarkastusvirastosta.

3 §

Tietojensaantioikeus

Tarkastettavat ovat velvollisia antamaan ilman aiheutonta viivytystä valtiontalouden tarkastusvirastolle *sen* pyytämät tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat ja tallenteet.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada tarkastettavan tilintarkastajalta kaikki ne tässä laissa tarkoitetun tarkastuksen kannalta tarpeelliset tarkastettavaa koskevat tiedot, asiakirjat, muut tallenteet ja jäljennökset, jotka tilintarkastajalla on hallussaan, samoin kuin jäljennökset tilintarkastajan laatimista muistioista, pöytäkirjoista ja muista tilintarkastuksessa laadituista tarkastettavan toimintaa koskevista asiakirjoista.

Valtion, kuntayhtymän ja kunnan sekä seurakunnan viranomaiset ovat velvollisia antamaan valtiontalouden tarkastusvirastolle tässä laissa säädetyn tietojensaanti- ja tarkastusoikeuden toteuttamiseksi tarpeellista virka-apua sekä antamaan tarkastettavaa koskevat tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja muut tallenteet sekä selvitykset.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalla on oikeus saada valvonnan kannalta tarpeelliset 1-3 momentissa tarkoitetut tiedot.

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tämän lain mukaista valvontaa ja tarkastusta suoritettaessa noudatetaan muutoin, mitä muualla laissa säädetään *eduskunnan tarkastusvaliokunnasta ja* valtiontalouden tarkastusvirastosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

5.

Laki**valtion liikelaitoksista annetun lain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion liikelaitoksista 20 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1185/2002) 15 §:n 5 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

15 §

15 §

*Tilintarkastus**Tilintarkastus*

Valtiontilintarkastajat valvovat ja valtion-
 talouden tarkastusvirasto tarkastaa liikelai-
 tostien ja liikelaitoskonsernien toimintaa.

 Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa
 liikelaitosten ja liikelaitoskonsernien toimin-
 taa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

6.

Laki**valtion vakuusrahastosta annetun lain 7 ja 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion vakuusrahastosta 30 päivänä huhtikuuta 1992 annetun lain (379/1992) 7 §:n 5 momentti ja 18 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 5 momentti laissa 245/1996 ja 18 §:n 2 momentti laissa 640/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 §

7 §

*Tilinpäätös ja tilintarkastus**Tilinpäätös ja tilintarkastus*

Valtiontilintarkastajilla ja valtiontalouden
 tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa rahas-
 toa samoin kuin tämän lain mukaista tukea

 Valtiontalouden tarkastusvirastolla on o-
 keus tarkastaa rahastoa samoin kuin tämän
 lain mukaista tukea ja rahoitusta saaneen

ja rahoitusta saaneen pankin, vakuusrahaston, omaisuudenhoitoyhtiön tai muun yhteisön taikka säätiön taloutta ja toimintaa sen selvittämiseksi, ovatko tuen ja rahoituksen saamiseksi annetut tiedot oikeat ja riittävät sekä onko tukea ja rahoitusta asianmukaisesti käytetty annettuun tarkoitukseen. Sama koskee myös sitä, jonka käyttöön saaja on edellä mainittua tukea ja rahoitusta siirtänyt. Tarkastuksessa tarvittavien tietojen saamiseksi *valtioneuvoston jäseniltä ja tarkastusvirastolta* on oikeus saada virka-apua rahoitus-tarkastukselta

18 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä Valtion vakuusrahaston valtuuston jäsen, tilintarkastaja ja rahaston tehtäviä hoitava ministeriön virkamies taikka näiden toimeksiannosta tehtävää suorittava henkilö saa antaa tehtävässään saamiaan tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, yksityisen henkilökohtaisista oloista taikka liike- tai ammattisalaisuudesta valtioneuvoston yleisistunnolle sen käsitellessä pankkien tukitoimia, *valtioneuvoston jäseniltä ja tarkastusvirastolle* sekä syyttäjän ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

pankin, vakuusrahaston, omaisuudenhoitoyhtiön tai muun yhteisön taikka säätiön taloutta ja toimintaa sen selvittämiseksi, ovatko tuen ja rahoituksen saamiseksi annetut tiedot oikeat ja riittävät sekä onko tukea ja rahoitusta asianmukaisesti käytetty annettuun tarkoitukseen. Sama koskee myös sitä, jonka käyttöön saaja on edellä mainittua tukea ja rahoitusta siirtänyt. Tarkastuksessa tarvittavien tietojen saamiseksi tarkastusvirastolla on oikeus saada virka-apua rahoitus-tarkastukselta.

18 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä Valtion vakuusrahaston valtuuston jäsen, tilintarkastaja ja rahaston tehtäviä hoitava ministeriön virkamies taikka näiden toimeksiannosta tehtävää suorittava henkilö saa antaa tehtävässään saamiaan tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, yksityisen henkilökohtaisista oloista taikka liike- tai ammattisalaisuudesta valtioneuvoston yleisistunnolle sen käsitellessä pankkien tukitoimia, *valtioneuvoston jäseniltä ja tarkastusvirastolle* sekä syyttäjän ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

7.

Laki**maatalouden interventiorahastosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden interventiorahastosta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1206/1994) 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Tilintarkastus

Tilintarkastus

 Rahasto on *valtio*tilintarkastajien ja val-
 tiontalouden tarkastusviraston tarkastuksen
 alainen.

 Rahasto on valtiontalouden tarkastusviras-
 ton tarkastuksen alainen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

8.

Laki**arkistolain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä syyskuuta 1994 annetun arkistolain (831/1994) 1 §:n 2 momentti, sel-
 laisena kuin se on laissa 718/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

 Eduskuntaan, *valtio*tilintarkastajain
kansliaan, eduskunnan oikeusasiamiehen
 kansliaan ja valtiontalouden tarkastusviras-

 Eduskuntaan, eduskunnan oikeusasiamie-
 hen kansliaan ja valtiontalouden tarkastusvi-
 rastoon sovelletaan kuitenkin vain 6 ja 7

toon sovelletaan kuitenkin vain 6 ja 7 §:ää sekä 8 §:n 1 ja 2 momenttia.

§:ää sekä 8 §:n 1 ja 2 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

9.

Laki

valtion virkamieslain 3 ja 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun valtion virkamieslain (750/1994) 3 §:n 1 momentti ja 65 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 719/2000, seuraavasti:

3 §

Tätä lakia ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamieheen ja apulaisoikeusasiamiehiin eikä eduskunnan, tasavallan presidentin kanslian, *valtioneuvoston jäsentien kanslian*, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian ja valtioneuvoston tarkastusviraston virkamiehiin eikä myöskään Suomen Pankin ja kansaneläkelaitoksen virkamiehiin ja toimihenkilöihin, ellei laissa toisin säädetä.

3 §

Tätä lakia ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamieheen ja apulaisoikeusasiamiehiin eikä eduskunnan *kanslian*, tasavallan presidentin kanslian, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian ja valtioneuvoston tarkastusviraston virkamiehiin eikä myöskään Suomen Pankin ja *Kansaneläkelaitoksen* virkamiehiin ja toimihenkilöihin, ellei laissa toisin säädetä.

65 §

Virkamies katsotaan niin ikään eronneeksi valtion virasta siitä ajankohdasta, josta hänet on nimitetty eduskunnan kanslian, *valtioneuvoston jäsentien kanslian*, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian tai valtioneuvoston tarkastusviraston virkaan.

65 §

Virkamies katsotaan niin ikään eronneeksi valtion virasta siitä ajankohdasta, josta hänet on nimitetty eduskunnan kanslian, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian tai valtioneuvoston tarkastusviraston virkaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

10.

Laki**turvallisuusselvityksistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvallisuusselvityksistä 8 päivänä maaliskuuta 2002 annetun lain (177/2002) 4 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Hakija

Hakija

Perusmuotoisen turvallisuusselvityksen tekemistä voivat hakea:

Perusmuotoisen turvallisuusselvityksen tekemistä voivat hakea:

2) eduskunnan kansliatoimikunta, eduskunnan oikeusasiamies, *valtioneuvoston* ja valtiontalouden tarkastusvirasto;

2) eduskunnan kansliatoimikunta, eduskunnan oikeusasiamies ja valtiontalouden tarkastusvirasto;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

11.

Laki**yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan 1 päivänä heinäkuuta 1988 yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (651/1988) 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 720/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

 Lakia ei sovelleta eduskunnan, tasavallan presidentin, *valtioneuvoston jäsentien ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanslioissa*, valtiotalouden tarkastusvirastossa eikä Suomen Pankissa ja kansaneläkelaitoksessa. Tasavallan presidentin toimintaan ei sovelleta 15 a §:n säännöksiä.

 Lakia ei sovelleta eduskunnan *kansliassa*, tasavallan presidentin *kansliassa* ja eduskunnan oikeusasiamiehen *kansliassa*, valtiotalouden tarkastusvirastossa eikä Suomen Pankissa ja *Kansaneläkelaitoksessa*. Tasavallan presidentin toimintaan ei sovelleta 15 a §:n säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 .

12.

Laki**valtion maksuperustelain 1 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan 21 päivänä helmikuuta 1992 annetun valtion maksuperustelain (150/1992) 1 §:n 3 momentti ja 10 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 721/2000, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Lain soveltamisala**Lain soveltamisala*

 Tämä laki koskee myös tasavallan presidentin, eduskunnan, *valtioneuvoston jäsentä* ja eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaa samoin kuin valtiontalouden tarkastusvirastoa.

 Tämä laki koskee myös tasavallan presidentin *kansliaa*, eduskunnan *kansliaa* ja eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaa samoin kuin valtiontalouden tarkastusvirastoa.

10 §

10 §

*Erityiset virastot ja laitokset**Erityiset virastot ja laitokset*

Eduskunnan, tasavallan presidentin, *valtioneuvoston jäsentä* ja eduskunnan oikeusasiamiehen *kansliat*, valtiontalouden tarkastusvirasto, oikeuskanslerinvirasto sekä Suomen Pankki ja kansaneläkelaitos määräävät itse maksuistaan.

Eduskunnan *kanslia*, tasavallan presidentin *kanslia*, eduskunnan oikeusasiamiehen *kanslia*, valtiontalouden tarkastusvirasto, oikeuskanslerinvirasto sekä Suomen Pankki ja *Kansaneläkelaitos* määräävät itse maksuistaan.

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .
